

70R. XV. 4. 218.

ЉЕЊИНЫЛЫГ
БИБЉИОТЕКА

1 №

Љ Е Њ И Н
КРЕГҢАНА-ЈЫЛЫГ

С. С. С. Р-са јѳзјас-
лѳн шѳрса ѳга ле-
занин.

МѳСКУА—1925 во.

ЛЕНИН и КРЕСТЬЯНСТВО

Перевод **ТЕБЕНЬКОВА**

На зырянском языке

Коми-3

3-1891

274

ЛЕНІН-ЈЫЛЫГ БИБЛИОТЕКА

Г. П. Б.
1926

Мувыв ембуртөмјас—өтүвчөј

І. КУЗНЕТЦОВ

Л Е Н І Н і крестанајылыг

Коміон лөгөдіс В. П. Тебенков

МОСКВА, СССР-са јөзјаслөн шөрсә ыга лезан ін 1925 во.

1981-8

Книга набрана и отпеча-
тана на Книжной фабрике
Центрального Издательства
Народов СССР, Москва,
Шлюзовая набережная, 162
в количестве 2.000 экземпл.

Главлит № 45.955.

Робочејаслөн крестанакөд öтүвтчыны завод-итөм.

9 во-мыгѣ крестанаөс помещщѣк-улые «мездөм»-böрын чужіе Владімір Ілліч Леңін.

Сіјө чужіе 1870 воө, крестанаөс «мездісны» 1861 воө.

Крепоснөј право-дырјі сарскеј законјас-куза крестанінөс лыд-дісны чік рабөн. Помещщѣк візөдіс сы-вылө аслае скөт-вылө-моз-жө. Крестаніныд вөлі помещщѣклөн тор. Мөскөс-моз і візісны крестанатө. Помещщѣк вермө вөлі ыстыны гіднаө да нөйтны сіјөс кувтөзыс. Кор помещщѣкыд думыштас крестанінөс вузавны—вөчө вөлі і сіјөс. Секи позө вөлі газетые адрзыны сецөм гижөдјас: сецөм-тащөм помещщѣк-пө вузалө кодлые-кө гөтырсө, мужіксө, лібө нывсө, кыз-тај вузалөны поре јаж, чері да мукөд тор.

Сөкыд і гижны крестаналые сіјө кадса олөмсө. Помещщѣк быдтор верміс вөчны крестанакөд. Көт мыј оз вөч помещщѣкыд—сылые некод нектор оз і јуав. Сыые помещщѣкөс некод ез і сүдітлы, мыжтлы. Крестанінлы норасны вөлі некытчө. Быдөнлы овывлө пом. Сіз-жө і крестана ез вермыны тащөм олөмсө пыр терпітны. Најө бунтујтисны. Бунтјас-дырјі крестана помещщѣкјаслы воэөссө мынтылісны: жугөдісны налые овмөссө, начкавлісны аенысө.

Вывті ыжыд крестаналөн бунт вөлі сарітса Јекатеріна-дырјі. Ыжыдыс (јуралыеыс) сіјө бунт-вылас вөлі Јемел-лан Пугачов. Бунтујтчыејас бөстисны Оренбург да Самара карјас, најө вөлі лөктөмаөс Казань-өз-һін. Сарлөн влас-тыс сіјө кыпөдчөмсө пөдтіс. Уна кулі секи турмајасын јөз, да уна і вїисны. Көт-ескө сарыд јона вөлі мыждө крестанатө да бунтујтчөмјасыд ез-на вермы дугдыны. 1861-во-кежлө сецөм бунтјас унаыс пондісны кыптавны (30-кы-

мын во-вылө). Полөны вөлі став крестана кыптөмыс да помещікјасө саркөд шібітөмыс. Колө вөлі крестанаөс асланыс бурмөдны, дај нажывітчыны нөшта на-вылын. Сі-понда сар да помещікјас індісны крестаналы «вөла».

1861 во-кежлө помещікјас асеыныс став олөмнысө ротјісны*. Унжык муыс да крестанаыс налөн вөлі оз-нын тырмы ужјөзсө** мынтыны. Сөм нажывітөм-вөсна пемешікјас да Өлөксан II сар вузалісны крестаналыс संबодасө крестаналы-жө. На-кынзі крестаналыс мездөмсө корісны і капіталістјас. Налы вөлі колө донтөм робочей јөз. Робочейјастө-өд фабрікајас-вылө позө адқыны сөмын крестана-костыс. Сы-вөсна налы зев вөлі јона колө крестанаөс мездөм. Капіталістјаслы колө вөлі сещөм оланног, мед-ескө крестаналы ынөмөн вөлі овны, мед-ескө најө вермісны аеныс медаены ужавны заводјасө, мед-ескө помещікјас ез вермыны кутны медаөмыс. Сек капіталістјаслы кокныджык уж дөнсө чінтыны. Та-вөсна најө корісны мездөм крестаналы.

19-д луно певрал төлысын лоі крестанаөс мездөм (кық вөлі шүөны сіјөс сар да помещікјас). Тајө ужыс ез вөв крестанаөс мездөм—најөс нөшта важ-дөрыс јона жмітісны.

Крестанаөс мездөм-бөрын помещікјас унжык јүкөд мусө налыс бөстісны. Крестаналыс бөстісны весіг щөщ сіјө мусө, кодөс најө ужавлісны помещікјас-улын олігөн. Налы колісны важ муыслыс сөмын жынсө да ыльөд пажө.

Помешікјас му бөстөмөн ез-на пөтны, мунісны воқө: најө пунктісны муыс крестаналы дөн. Сіјө дөнсө крестана мынтісны налы 50 во-чөж, 1905воөз. Крестана мынтісны помещікјаслы 50 вонас 2 міллард ***) шайт, муыслөн-жө вөлі дөныс сөмын 500-600 міллон шайт.

Крестанаыд гөгөрвоісны, најөс-пө пөрјалөмаөс. На-јө өткажітісны сещөм вөлаыс. Кык во-чөж Росіја-куза

*) Ротјыны—візны кытчө-сүрө.

**) Ужјөз-воқөс, долг.

***) Міллард—өітк сүрсө міллон.

лоисны бунтјас. Крестана Һемтор ез вермыны вöчны—сар-
лөн да буржујјаслөн орыс (плетыс) лаһодис најос.

Һенһыд, кыҗ-тај ми шуим-һин, чужис 9 во-мыети крес-
танаос мездом-бöрын. Ез-ескө тајо ужыд вöv крестанаос
мездом; лучки-кө шуны крестанатö бара сујины выл мыж-
улö. Һенһин быдмигөн, кор вöли колö сылөн том олöмыс,
уна милһон крестана цыгјалисны, олисны зик мутог. Сар-
лөн сетом свобода ез веж һөти налыс олөм бурлан, век-на
важ-ног олисны поменщик кипод-улын, ужалисны најö му-
вылын. Көт-ескө і шуисны «вöлһөј» јөзөн крестанаос,
ставсö век күтис помещщикјас. Мыј колö век сижö і вöчис
крестанакөд

Томөн лоі Владһимір Ільичлы төдмасны, кыҗ сарскеј
власт вialö (начкалö) бур сөлöма јөзос, крестана-дор
сулалысјасос. Сар «багушкоыд» сылыс ыжыджык воксö-
Олөксансö (вјис жагөдөмөн) өшөдис ужалыс јөз-понда
помещщикјаскөд да капиталистјаскөд тышкасöмыс. Вок
виөмысд Һенһин ез повзы. Сижö 17 арөсеан, гимназјаын
велөдчигөн-һин, пондис ужавны револутсия-понда.

Секі унжык револутсиерјас, крестана олөм-вöсна
тышкасысјас, шуисны «народһикјасөн».

Најö воҗас думажтисны, сөмын-пö колö мунны креста-
на-пыщкө да виставны налыс выл олөм лөсөдөм-јылыс.
Крестана-пö пырыс-пыр-жө гөгөрвоасны налыс висталөм-
сö, дај шыбитасны помещщикјасос, сарос, да лөсөдасны
выл олан ног—социализм.*

Народһикјас ветлөдлисны јөз-пшö, виставлисны крес-
таналыс выл олөм-јылыс, сар да помещщикјас крестана-
вылын нарөитөм-јылыс. Крестанаыд омөла најос кывзис-
ны. Сөрт, öткымын местајасын вöлисны-жө крестаналөн
кышөдчөмјас, но бур олөмсö ез-жө һекыҗ вермыны ше-
дөдһны. Сар бара најос һөјтис нагајкајасөн да унаос і
начкис. Народһикјастö сарыд һөшта-на јонжыка жмитис—

*) Социализм—сөщөм оланног кор абу јөз-костын мө-
да-мөд-вылын нарөитөм, кор ставөн старәјтчөны мөла-
мөдлы өтсавны.

пыр вöли пукёдас турмаö, мөдөдас катаргаö, либö зикöз вiјас.

Мукöд народникјас секи котыртчисны «Народнöј вöла» партијаö. Сiјö партијаас-жö вöли Лењинлөн вокыс. Народнöј вöла партија думажтис: сартö-кö-пö да министрјастö вi-ам, сесса нинöм оз и ков. Ассыныс жүрө жалиттöг народникјас пондисны вiавны сарјасöс, министрјасöс да мукöд тырыс начальствоос. Наяö-жö вiисны Öлөксан II сарöс— крестаналы «вöла» сетысöс. Öлөксан II-пыдди пукеис сылөн шыс, вiалöм министрјас, губернаторјас местаö пункталисны мукöдöс. Уж вождö ез мун: крестана олисны век важ ног, нöпшта јонжыка соди сарлөн да помещицкјаслөн јöз-вылын нартитöм најöлы паныд мунöм-куза.

Владимир Ильич тöдис народволещјаслыс бур думјас-сö, крестана-вöсна тöждыöмсö. Но Лењин ез мун најö туж-куза.

Сiјö вöли адзö пакыда пукалöмсö, тö-дис, куцöм сөкыд тышкасны крестаналы буржујјаскöд.

Владимир Ильич Лењин ез вунöдлы и мукöд ужалысöс— робочей јöзöс. Секи Росiјаын вöли быдмöны фабрикјас да заводјас. Фабрик-заводјасын вöли уна робочей јöз.

Робочей јöз олисны отлаын, чукөрөн, ез крестана-моз став Росiја-паста.

Öтик заводас ужалысыс сојасөн либö сурсјасөн. Ыжыд карјас-вывса заводјасын вöлины нöпшта-на унаөн.

Робочей јöз олöны ставыс öтгоса: мыј сојö öти робочей, сiјö-жö сојö и мөд. Сы-вöсна робочей јöз буржујјаскöд тышкасигөн öтүвтчыны чорыджыка—оз крестана-моз.

Питырын *) Лењин мунö робочейјас-динö. Вiставлö на-лы мыјла тацöм омöла олöны робочей јöз да крестана, кыз колö тышкасны буржујјаскöд. Сек-жö корö робочей јöзöс тыш-вылö буржујјаскöд.

Секи-жö Лењин пондис вiставлыны народникјаслыс öшыбкасö. Сiјö шыс, крестана-пö аскежаныс

*) Питер—öни шысö Лењинград.

Һинѳм тор оз вермыны вѳчны. Колѳпѳ котыртыны робочей јѳѳс. Сы-јылые Ленин гѳжѳс чѳлѳј ѳга «Росѳјаын капитализм быдмѳм-јылые». Сѳјѳ ѳгаас Ленин индѳс народнѳкјаслы налые ѳшыбкасѳ.

Ленин негор ез вунѳдлы крестанаѳс, сѳз-жѳ і тајѳ кад-нас.

ѳни быдѳн сѳјѳс адзѳ. Ленин пыр вѳлі тышкасѳ робочей јѳз да крестана-вѳсна Со мыј гѳжѳс Ленинын 1901 воѳ крестана олѳм-јылые.

«Крестанѳн олѳ корые-моз; узѳ-олѳ скѳѳтинакѳд ѳтлаын, паскѳм кѳсеѳма кынѳм пѳткѳдѳ турунѳн, еурсјасѳн кулѳны щыгјалѳм-кузта да вѳсѳмла».

Ленин тѳдѳс мыјла сещѳм омѳла олѳ крестанѳн,—сѳјѳс пѳрјѳдѳсны мездѳмѳн, а сы-пыдѳѳі—вѳла-пыдѳѳі, сѳјѳс јонжыка лѳчкѳсны, топѳдѳсны.

Та-јылые ѳтчыд вѳлі Ленин гѳжѳ: «Крестанаѳс мездѳмеан колѳ неламаын во-нѳн. Сѳјѳ мездѳмые вѳлі крестанаѳс мудѳные мездѳм, помещѳцѳкјас-улые-пыдѳѳі. Немѳвѳја мујассѳ крестаналые мырдѳѳсны, унжыксѳ, мурталѳсны помещѳцѳкјаслы. Уна ео еурс крестанаѳс зѳкѳз вѳзмутѳмѳ вѳчѳсны, пукеѳдѳсны ѳолѳд јукѳн му-вылас мыјта вѳлі сетѳма крестаналы. Крестанаѳс мездѳдѳм-пыдѳѳі кык-мында грабѳтѳсны. Вѳзму бѳстѳмѳ крестаналые ез пѳтны помещѳцѳкјас: најѳ индѳсны нѳшта мынтыны крестаналы немѳвѳјса крестнаа мујас-куза, кодѳс колѳсны налы. Индѳсны дѳнсѳ муыслы куѳм мында, мыјта сулалѳ ачыс.

дѳныс муыслы ѳтѳк десѳтинаые Ленинградскеј губернаын вѳлі сек 24 шајт, крестаналые сѳјѳ муысе-жѳ бѳстѳсны 61 шајт да 50 ур. Мѳскуа губернаын—26 шајт, а крестаналые бѳстѳсны 51 шајт да 33 ур. Сѳз-жѳ і мукѳдлаын.

Сѳз жмѳтѳсны крестанаѳс сар да помещѳцѳкјас. Робочей јѳѳс жмѳтѳсны сар да капиталистјас. Робочейјас да крестана олѳсны зев гѳла. Помещѳцѳкјас да капиталистјас ѳтвыв жмѳтѳсны ужалые јѳѳс. Ленин секи-нѳн сѳјѳс адзѳс. Сѳјѳ

шуיע: колө-пö робочейжаслы да крестаналы öтүвтчыны да öтлаын мунны тышкөн буржујјас-вылө.

Көт-ескө робочей жөзүд мијан зев-на ещаөн да најö чукөрөн олөны. Робочей жөз мөда-мөд-понда јона сулалө. Крестана, көт-ескө најö і унаөн, öтүвтчыны чорыда оз вермыны: вывті паскыда најö пукалөны.

«Крестана-кө понд асны отсавны робочей жөзлы сөтсәлİZм олөм вөчны, сөмын сөкi најö мыңасны асланы сәскөд ыеја-сые» — гижіс сiјö каднас Ленин.

Кыз Ленин лөсөдiс робочей жөзлыс да крестаналыс öтвыв тышкасөм 1905 воө.

Став Росейјаса ужалыс жөз öнi төдө: Лениныд најöөс ез сөмын кывјасөн велөд буржујјасыдкөд тышкасны. Быдөн төдө, Ленин пыр јураліс тыш-вылас.

Омөла ми төдам, кыз Ленин аслас нем-чөжыс лөсөдiс сiјö тышсө, став олөмсө пунктiс сiјö уж-вылө. Унжык олөмыс Владімір Іллычлөн колі заграңичаын. Э во сiјö оліс катаргаын Сібырын. Сөсә Ленинлы лөі мунны заграңичаө да сөтөн овны 5 во (1900 восаң 1905 воөз).

Почө вөлі думажтны, Ленин-пö зiкөз-нiн вунөдiс Росейјасө. Ленин-пö оз-нiн думажт робочей да крестана тышжылыс буржујјаскөд. Ез вөв Лениныд сөцөм јорт. Сiјö пыр вiзөдiс робочей жөз да крестана јонмөм-вылө. Öтi забастовка, öтi бунт, öтi кыпөдчылөм ужалысјаслөн ез сiз кол Ленинлөн. Быд кыпөдчөм сылы вајіс вын вөзө век нуөдны тыш озырјаскөд. Ленин мунтөз-на (заграңичаө) Росейјаса робочей жөз пондiсны лөсөдчыны тыш-вылө. 1890 војасө робочейјас вөчлісны уна забастовкајас.* Кор Ленин вөлі Сібырын. Росейјаын уна револүтсiөнер**) котыртчiс Росейјаса Сөтсәл-демократ партија. Тази лөсөдчiсны робочей жөз тышкасны буржујјаскөд.

Владімір Іллыч заграңитсәсан пыр јураліс сiе кыпөдчөмнас.

*) Забастовка—пәбрiкјас-вылын уж дүгдөдөм.

**) Револүтсiөнер—важ олөмлы паныд муныс морт.

Болшевикјаслөн партија. Мыј көсјөны вöчны болшевикјас крестаналы.

Секі-нин (1898) Леңин вöлі шүө, колö-пö вöчны јон партија; мед-пö-ескө сiјö партијаыс кујис дорјыны да сетны бур тор робочейјаслы да крестаналы. Сещöм партијаыс котыртчис 1898 воö. Сiјö шүеис сотсиал-демократ партијаөн. Сiјö партијаыслыс, мед-воzza чукöртчылигас, став делегатсö јөртисны турмаö. Шлеңјасыс вöлі ужалöны торјөн. Налөн ез вöv некущöм öтувја индöм уж нуöдан туј.

Мöдыс чукöртчылигас 1903 воö партија индис туј аслас шлеңјаслы. Сен-жö гижисны программа,* индисны, кыз колö ужавны воzö. Уна шлен оз вöлі радејт сiјö программасö. Сотсиал-демократ партијаыс торјөдчис кык пелö. Ещажыкесö пондисны шуны меншевикјасөн, **) унжыкесö—большевикјасөн ***).

Леңин секі-нин шулис, меншевикјас-пö оз мунны ужалыс јöз туј-куза. Најö-пö көсјöны ужавны öтув буржујјаскөд, а оз крестанакөд. 1903 воö меншевикјаслөн ужыс озна вöлі јона төдчы. Унаөн думажтисны, меншевикјас-пö бөр-на öтлаасасны большевикјас сотсиал-демократ партијакөд. Леңин-өд сiјөн і вöлі ыжыд, мыј быдтор ылысан адјис.

Меншевикјас котыртчисны асланыс партијаö. Леңин пондис котыртны налы паныд муныс партија—большевикјаслыс партија. Сетөн ачыс сувтис јуралыс-пысди.

Меншевикјас регыд öторчисны крестана-диныс. Најö котыртчисны буржујјаскөд. Большевикјас вöлі оз-і сорнитны буржујјаскөд котыртчöм-жылыс. Најö шүисны, колö-пö котыртчыны крестанакөд.

* Программа—вiеталö мыј-понда тышкасö партија да кыз сiјö көсјö ужавны.

** Меншевикјас—пролетарскöј револутсијалы паныд мунысјас.

*** Большевикјас—коммунистјас.

Леңин шулис, болшевикјаслөн-пө партеја көсјө шыбитны капиталистјасөс да помещицикјасөс, сижө-пө пыр пондас доржны крестанаөс. Партејалы-пө колө тышкасыны крестана-вөсна.

Көјмөдье чукөртчылигас партеја асла резолутсијаын* шуис: «кор крестана мыј-нибуф пондасыны корны сарекөј властлые колө налы отсавны. Мырдагыны-кө пондасыны помещицикјаслые му — отсавны секи». Леңин (Пролетариат да крестана) статтаыс.

Мед-воҗа отувја тыш крестаналөн да робочей-јаслөн 1905 воө.

Мыј сетис сижө тышкыс. Робочейјаслөн да крестаналөн 1905 војасө олөм.

Пабрик-заводјасын уҗалисны 12 час. Уҗыс вөли зев сөкыд. Жалөваннө ичөт. Сөм вөли некытчө оз суҗчы. Челадыс уҗалыс јөзлөн шыгјалисны. Мастерјас да надчирателјас робочейјасөс зев јона җескөдисны.

Крестана олсны нөшта-на омөла. Сар да помещицикјас пыр-на вөли бостөны сөм (подат-вот) «мездөмыс». Крестаналы сөм бостны вөли некыс. Вот вештыны нинөмөн. Крестаналы лоө вөли зев донтөма вузавлыны медбөрја наңсө да мөссө, аслыныс овны шыг-нисө пөт. Роч сылан кывјас-куза позө төдны, кыҗ секи олөмаөс крестанаыс («Ак ты, дола, моја дола» да мукөд сыланкывјас).

Робочей јөзлөн кыпөдчөм.

Робочейјаслы да крестаналы оз-нин вөли поз овны. Ставыс мөдисны шуны, колө-пө мыј-кө вөчны. Мижанлы-пө колө бурҗык олөм, ми-пө сесеа таҗ оҗө вермө воҗө овны.

---

* Резолутсија — собранияјас-вывса постановленнө.

9-d лунö јавнар төлысын 1905 воö робочей јöz мунісны сар-дінö. Најö көсјісны вiетавны сарлы сөкыд олөм-јылые ас шогјас-јылые. Відчыісны сарсаң бур-тор.

Уна робочей секи мөвпаліс, гапшкө-пö сарыд оз төд ми-јанлыс омөла олөмтö. Вiеталам-кө-пö ми сарыдлы асланым олөм-јылые, сiјö-пö мијанлы сетае буржык олөм. Бесісны робочей јöz јуралыс-пыд-ди поп Гапонöс мунісны сар-дінö—корни сылыс олөм бурмөдөм. Ез сет робочей јозлы «сар-батүшко» нінөм. Најöөс сетөн-жö пондісны лы-лышы, быщјөдлыны штыкјасөн.

Уна еуре морт уеіс сiјö луннас сарскöј дворец-дорö. Робочей јöz аңдыліс: оз-пö-тај нінөм тор сет мијанлы сар-рыд. Сартö-пö тај колö шыбитны, віны. некод оз сет робо-чей јозлы бур олөм. Бур олөмтö колö перјыны тышкөн—сесса некың он вермы.

8 төлыс-бөрті робочей јöz öтвылыс петісны тыш-вылö: најö ез пондыны ужавны фабрікјас-вылын. Көрттујјас сув-тісны. Пабрікјас сiң-жö. Став олөмыс карјас-вылын сувтіс.

Сар помешцікјас да капиталістјас повзісны. Најö вö-лі көсјöны-нін сетны јозлы вöла. Көсјöны чукөртны став јöz-пыщкыс делегатјасöс—«дума».

Робочей јöz вöлі төдöны-нін сарлыс көсјөмсö. Најö уж-вылö бара ез петны. Леңінкарын öтувтчіс робочей да крестанскеј депутатјаслөн Сöвет. Сiјö Сöветыс пондіс вескөдлыны роочейјас косасөмөн саркөд да буржујјаскөд.

К р е с т а н а л ö н т ы ш .

Крестана зев регыд кывлісны робочейјаслыс тыш-вы-лö озырјас паныд петөм-јылые. Пітір да Мөсква губерна-са крестана пырыс-пыр кышөдчісны. Со мыј гіжö Трот-скöј-јорт крестана тыш-јылые аслас нiгаын «1905 во».

«Медса чорыда бостчісны дерт кар-вывса робочей јöz. Ез узны і крестана. Најö пондісны назöнiкөн вөрөшiт-чыны, бытөкөнöс пемыд вөр төла-дырјi. Помешцікјас-лөн да капиталістјаслөн быдөн јурејјасыс пондісны сувтны.

Бөрја 2—3 восө крестана да помещікјас вивті-һін јона скоралисны өта-мөд-вылас. Быд-ногөн лоі корены асыныс вөла да кынөм пөт крестаналы. Јона кыпөдчылісны крестана шөр губернајасые. Сің-жө вөлі лун-вылын. Татөн крестана вөчлөмаөе «бојкотјас да стачкајас» помещікјаслы.

Самарскөј губерна-улын бунтујтисны 4 уездын. Крестана вөлі нуалөмаөе помещікјас сарајјасые да амбарјасые скөтыслы көрым. Мыјтөм вөлі колө помещік скөтыслы вердас—колөны вөлі. Мукөдсө бөстөны аслыныс.

Вөчісны сіјөс зев бура, ез вееіг відчыны. Помещік-лы вөлі шуөны, өні-пө выл олөм лоіс. Колө-пө овны, кың јен шөктіс: коллөн мыј уна—мед сетае абутөм јөзлы.

Крестана частө вөлі вөчөны скөдјас. Бөрјасны асааныс уполномоченнөјөс (делегатөс) да ыстасны һаңла. Көрттуј стантијајас-вылын помещікјаслөн пыр вөлі уна һаң. Делегатјас сетчө вөлі і лөктөны. Начальнікјас зев нораа шуөңы, мыјла-нө-пө ті һаңсө тае нуанныд, ме-пө вед лоа мыжа. Крестана вөліны зев сада јөз. Жалитасны начальнікөс да һаңтө оз і бөстны. «Мыј—шуасны—вөчан, дерт-ескө тае матынжык нуныд-да, лөд-һін ветлыны помещік-ордөң да амбарыс (жытһікөсы) бөстны».

Сің вөлі стантијаын һаңыд і колө. Помещік жытһікөсы лишнөј һаңсө вөлі јүкөны ас-костаныс.

Регыд-мыеті помещікјас ез пондыны верітны выл олөмлы. Нәјө дүгдісны сетаवны крестаналы һаң, да һөшта пондісны страпцајтны. Мужікыд, көт-ескө і вөлі рам, да ез вермы терһітныд. Чорыда нәјө бөсеісны, да став овмөссө помещікјаслые вөчісны пуң-паң...

Регыд-мыеті сотісны Росіја-һаста овмөсө кык-кымын сурс помещікјаслые. Өте Самарскөј губерна-куңа вөлі сотөмаөе да жүгөдөмаөе 272 овмөс. дае губерна-куңа помещікјас воһтисны овмөссө 29 мільон дон. дае мільонныс сее лөктө зонь Самарскөј губерна-вылө.*

* Самарскөј губернаас зев бур муыс. Уна овывлө һаң. Важөн уна озыр помещік вөлі.

Мыҗ сетіс 1905 воҗа тыш.

1901 воӊ Леңін гижіс, крестана-пӊ пондасны робочей јӊзкӊд котырчӊмӊн тышкасны, сиз і лоіс арнас 1905 воӊ. Крестана тӊдісны асыныс вокјасӊ, тыш нуӊдысјасӊ— гар-вывса робочей јӊзӊс. Крестаналӊн да робочей јӊзлӊн котыр пыр пондіс содны. Крестана вӊлі шуӊны, абу-на-пӊ-тај мӊ аскежанымӊе.

Ез сӊмын крестана сизӊс тӊдлыны. Тӊдлісны да адзлысны сизӊс шӊц сар да капиталістјас.

Тыдалӊ вӊлі налы, локӊн оз вермыны вӊчны нӊнӊм. Пондісны рамжыка крестанакӊд сорнӊтны. Важӊн-кӊ крестаналыс кыпӊдчӊмӊсӊ кусӊдлісны ураднык да стражныкјасӊн, ӊн сарскӊј влает кӊсјысны пондіс быдеама бур крестаналы вӊчны. Кӊсјӊны вӊлі сетны јӊзлы вӊла—лезисны 17 октареа маңшест да мукӊд торјасӊн ылӊдлісны.

Леңін вӊлі адзӊ, кыз пӊрјавлісны сарыд да буржујјасыд ужалыс јӊзӊс. Кӊсјысӊмјаснад-пӊ најӊ сӊмын тышкыс ужалыс јӊзӊс ылӊдӊны. Леңінлы сарскӊј влает секи ез сетлы овны вӊла-вылын. Пыр вӊлі сизӊс кореӊны турмаӊ јӊртӊм-вылӊ да катаргаӊ мӊдӊдӊм-вылӊ. Гусӊн олӊгӊн Леңін јураліс ужалыс јӊз тыш-вылын. Сизӊ пыр вӊлі вӊсталӊ крестаналы, робочей јӊзлӊн-пӊ тыш—крестаналӊн тыш. Сӊмын-пӊ тајӊ тышкыс сетас крестаналы вӊла да бурлун.

«Крестаналы колӊ тӊдны. Тајӊ тышкыс абу сӊмын робочей јӊз олӊм-вӊсна. Тајӊ Гӊрд знамја лептӊма сиз-жӊ і гӊл крестана-вӊсна. Помешщикјаслӊн да сарлӊн властыс ез сетлы крестаналы лучки олӊм. Бур олӊм-вӊсна, вӊла-вӊсна лептісны робочей јӊз Гӊрд Знамја да кыпӊдісны тыш буржујјаскӊд».

Леңін шуліс, «сӊмын револутсіја вермас сетны крестаналы колан тор Мыҗ оз вермыны најӊ корны сарлыс да помещщикјаслыс, вермасны боетны револутсіја ӊн».

1905 воєа револуцїя пöдтöм-бöрын Лeңнн некoр eз вунöдлы крeстaнaöс. Сїжö пыр тышкaсeс крeстaнa-вöснa.

1905 воö рoбoчeй жöз да крeстaнa пeрвoйcнa кыпöд-чылcны öтyтчöмөн. Сы-вöснa дeрт-нa тышкыд eз жoнa бyрa мyн. Унaтoр eз сїзї вöчны, кыз-eскö вöлї колö. Жoнa мeшaйтeс крeстaнaлөн oмöлa кoтыртчöм. Крeстaнa eз гö-гöрвoны, мыжлa вöлї колö тaжö тышкыс. Нaжö вывтї нaзөн вöрїсны, eз вeрмыны вöтчыны рoбoчeй жöз-бöрыe.

1905 воєа револуцїяöс пöдтїсны. Сaрскöй влaст жoнa гaжöдчїс. Быдлaын вöлї гyлaйтö yрaд-нїк opс: дyгöдїс сїжö крeстaнaöс да рoбoчeй жöзöс aслaс вöлa кoрeöмыe.

Унa револуцїoнeр да yжалыe жöз öшöдїсны жyрjaccö. Унaöн-ннн вöлї шyöны, гaшкö-пö нннöм тoр тaтыe бyр oз лo. Лeңнн eз пoвзы. Сeщöм кaдjасö сїжö некoр aссö eз вoштыв. Жoнa-кö пoндaсны бyржyжaс дeскöдны yжалыe жöзöс, индö нaлы aсeыныс тyжсö.

Лeңнн -вöлї гїжö:

«Рoбoчeйjас, крeстaнa, yжалыe жöз! Енö вунöдö тaжö кыпöдчылöм-тö. Тöдö aрнaс 1905 воö, кoр тыш-вылö сyвтлїсны рoбoчeйjас да бyржyк салдатjас — сeкї влaстыд пoвзылїс пpамöжa да пoвзöмлaыс сїжö yнaтoр-ннн вöлї кöсjö eтны.

1907—1911 вoјacö мeншeвїкjас вöлї шyöны, колö-пö yжсö мy лöсöдöм-жылыe да крeстaнa-жылыe eтны зeмствoлы. Зeмствoac сeкї пyкaлїсны кaпїтaлїстjас да пoмeшцїкjас-жö. Кöт-eскö нaжö eз-жö сaртö pаdејтлыны, да бyр тoр eз вeрмыны крeстaнaлы вöчны. Лeңнн вöлї шyö, нaжö-пö мyтö сeщöмa-жö eтaсны, кыз eтїс сaр 1861 воö.

Лeңнн пыр тышкaсeс крeстaнa oлöм-вöснa. «дyмaöс» Лeңнн вöлї щöктö eтны стaв yжсö мy-жылыe крeстaн-скeй кoмїтeтjасö. Мeд-пö нaжö кыз колö вöчaсны.

дyмaö дeлeгaтjасöс бöрjыeјaслы: Лeңнн вöлї гїжö

Мі понп'дам думалые корны, мед став мусо: казналые, вичкојаслые да помещікјаслые сетасны ужалые јозлы.

Кыз кыптіс став му-вывса војна.

1914 воо кыптіс војна. Став Јевропые ускөдчис војна-вылө. Отарсаң боеисны Гермаңија да Австрија, модарсаң—Англіја, Прансија, да Росија. Накөд щөщ сувтісны Јапонија, сесеа і Америка.

Отарсаң вөлі 4 гөсударство, модарсаң—10. Војутісны мода-мөд-костын 14 гөсударство. Косаеисны ез регыд—зік 4 во.

Мыј шуліс Леңін војна - јылыс.

Војна кыптігөн Леңін вөлі пукалө турмаын. Турмаые вөлі Австријскөј, Карпатскөј гөрајасын. Леңінлы турмаө вајисны јуөр, сотсіалистјас-пө ылөдөмаөс став ужалые јөзөс. Војна дугөдөм-пыдди најө вөлөма корөны ужалые јөзөс тащөм војна-вылө. Леңін вөлі оз верит. Тајө-пө дерт буржујјас ылөдлөны ужалые јөзөс.

Турмаые петөм-бөрын Леңін пыщјіс Швейтсаріјаө. Сі-јө пыр сувтіс војналы паныд.

Быд чукөртчылігөн, быд уждые мортлы Леңін вөлі шуө: «Робочейјаслөн да крестаналөн вір оз вермы кіссыны капіталістјас-вөсна Тајө војна вөчисны капіталістјас-авөснаыс. Налы колө паекыд му, налы колө деңга, налы колө барыш—сөмыј-вөсна кыптіс тајө војнаыс. «Тајө војна ужалые јөзлы бурторһінөм оз вај. Сыыс ужалые јөз сөмын гөлмас. Војна тајө сөмын ужалые јөзөс віјөм».

Мыјтөм віисны јөз војна-дырјі:

Віисны да раңітісны	28 мільон морт.
Јона раңітісны	6 мільон —, —
Челад чужөм чініс	10 мільон да 500 еурс.

С а р ө с ш ы б і т ө м .

4 во-бөрті Росіјаыд зикөз гөлміс. Карјас-вылын робочей јөз шыгјалисны. Крестаналөн овмөсыс јона омөлтис. Налы немторөн лоі гөрны, да і ужавныс вөлі некөдлы: быдөнөс нуисны војна-выло.

Мыј сорнитлис да гижлис Леңин, мыј сижө виетавлис быд мортлы—өні, војна помасигөн, сижөс гөгөрвоис да адзис быд ужалыс морт.

Быд лунөн крестана да робочей јөз пондисны јонжыка адзыны, кодлы ковмөма таяө војнаыс. Робочейјаслы да крестаналы војна ваяө сөмын гөллун да шог. Помещикјас да капиталистјас војнаыс сөмын озырмөны. Ужалыс јөзлы колө вөлі кызкө пискөдны туж. Быдөн пондис адзыны сарөс да буржујјасөс шыбитөмыс бур.

Мед-возас еурі сарлы. 12 лунө певраль төлысын робочей јөз салдатјаскөд кыпөдчисны да і шыбитисны сарөс.

Уна ео во пукалис сарскөј власт робочей да крестана пельпом-вылын. 8 лунөн ужалыс јөз быдсөн сижө жүгөдисны. Кокныда зев уеі сарскөј власт. 1905 во-еерті робочей јөз да крестана төдисны-һин, кыз колө накөд тышкасны. Ез-һин најө ошыбгајастө вөчавны.

«1905-еа револутсija, 1907—1911-өд војасө сарскөј властлөн ужалөмыс петкөдлис, кущөм сис да омөл, јандыетөм сарлөн власт,»—гижис таяө лунјасас Леңин Швейтсарјасан.

Временнөј правительство. Кыз Леңин тышкасис временнөј правительствокөд.

1917 воса певральса револутсija-дырји ужалыс јөз шыбитисны сарөс. Најө секи корисны мир, һан, му, вөла.

Буржујјас ез-жө узны. Роч јөз-тая важөн шулывлисны: «таяө мортыс јөз кiөн пөс шом чукөртө»—сиз-жө вөчисны буржујјас певральса револутсija-дырји. Робочей јөз, крес-

тана да салдатјас шыбітисны сарӧс, а влаетсӧ бостісны буржујјас да вӧчисны ассыныс временнӧј правітелство.

Временнӧј правітелство ужалыс јӧзлы ынӧм ез сет. Робочейјасӧс да крестанаӧс бара пӧрјалісны. Лењинд сіјӧс зев јона адзіс. Сіјӧ пондіс шуны, временнӧј правітелство-пӧ колӧ сарӧс-моз-жӧ шыбітны. Колӧ-пӧ вӧчны робочей да крестана власт, бӧрјыны Сӧветјас. Сӧмын Сӧветјаслӧн власт сетас ужалыс јӧзлы, му, вӧла да вӧчас мір.

Ез ло вее тајӧ кывјас Лењинлӧн. Временнӧј правітелство ез вај мір. Сіјӧ нӧшта-на јонжыка пондіс војутны. Јул толысӧ 1917 воӧ бара вӧлі кӧсјоны муны Германіја-вылӧ. Вӧлі шуӧны мукӧд государетвојаслы Росіја-пӧ Германіјаӧс вермытӧз оз дугды војутӧмыс.

Сіјӧ лунјасас Лењин восталіс ужалыс јӧзлы еінјассӧ, індіс налы, кыч ужалӧны буржујјас. Лењин щӧктӧ вӧлі тышкасны војна дугдӧм-понда. Сіјӧ шуіс, тајӧ војнасыд-пӧ колӧ вӧчны гражданскӧј војна. Колӧ-пӧ петны тыш-вылӧ, помещікјаслы да капіталістјаслы паныд.

«Міјан партіја, гӧль крестаналӧн да робочей јӧзлӧн партіја, мунӧ војналы паныд. Некущӧм капіталістӧс мі огӧдорјӧ. Міјанлы колӧ мір, міјанлы колӧ шыбітны став муыввса капіталістјасӧс колӧ вӧчны став муыввса ужалыс јӧзлы револутсіја».

Лењин адзіс, оз-кӧ-пӧ ло Сӧветскӧј власт, крестаналы мутӧ не адзвыны.

Временнӧј правітелствоын пукалісны помещікјас да капіталістјас. Ассыныс ужсӧ нудны најӧ пунктисны меншевікјасӧс да есерјасӧс*. Зев револутсіоннӧј кывјасӧн меншевікјас ылӧдлісны ужалыс јӧзӧс, а помещікјас

---

*) Есерјас—Сотсіаліст револутсіонер партіјасыс јӧз. Буржујјаскӧд ужалӧны.

крестаналыс му пыр-на вöлі кутöны ас кіас. Леңін жона тышкаеіс временнöј прывітельствокод. Сіјö пыр вöлі індö ужалыс јöзлы, кыз ужалöны буржујјас меншевікјаскод. Со мыј гіжіс Леңін 1917 воö аслас стафтаын «Кыз пöрјалісны крестанаöс»:

«Б ы д ö н т ö д ö, кор локтісны Пітірö крестанасан депутатјас Росіас а крестана депутатјас сјезд-вылö, налы (депутатјаслы) көсјыеісны леңны закон мыј оз поз вузавны да һöбны некущöм му.

Бара-на ез сізі ло: Переверчев міністрбара еетіс вöла һöбны да вузавны му. Крестана чујмісны. Најö мөдöдісны министерствоö асеаныс делегатјасөс. Крестана делегатјасөс ічöt чела дјасөс-моз бара бурöдісны. Налы көсјыеісны сіјö луннас-жө леңны сещöм законсö. Мі-пö зев һінважөн лөөдчам сещöм законсö леңны, пырыс-пыр леңам.

Колісуна кад...

Јуң төлысын 28 лунö чукöртчыліс «дума». «дума»-вылас Роджанко*) шуіс, колöптö та-јылыс еорнісö да уж нуöдöмсö еетны временнöј комітетлы. Мед-ескө езжө пет-пö ставгосударствосö голмөдан закон.

Со-тај кытөн вöлöма му вузавны да һöбны щöктысыд.

Крестанаöс пöрјöдлісны: мыј налы көсјыеісны еетны крестана депутатјас сјезд-вылын — налы ез еетны.

Кыз-нö крестанатö пöрјалісны? Көс-јыеöмөн! Сещöм-öд іем буржујјасыдлөн

* Роджанко—Украінаыс, зев озыр морт. Временнöј правітельствоын вöлі шленын.

міністерствојасыд, кытөн на-кынзі пу-
калоны нөшта «соцiалистөн» аснысө
шуејас.

Меншевикјас да есерјас сөмын ужа-
лыс јөзөс пөрјавлоны. Асныс пукеома-
өе міністерствојасө да вөчөны, мыј на-
лы щөктасны капиталистјас.

Быд робочејлы, быд салдатлы колө
віставлыны крестаналы, кыз ужалөны
капиталистјас да «соцiалистјас». Тајө
пөрјалөм - еертыс најө регыд гөгөрвоис-
ны, код-дор ужалө временнөј правітел-
ство.

Буржујјаскөд котыртчөмөн крестана
оз вермыны перјыны аслыныс колантор.
Најө вермасны перјыны аслыныс бур
олөм сөмын робочеј јөзкөд котыртчө-
мөн».

Помещікјаслы зев вөлі неокота сетны крестаналы
мусө. Сіјөн-өд і пөрјалисны крестанатө.

Мед-еекө помещікјасөс ез ло кезөвтөм, временнөј
правітельство пондіс шуны, мутө-пө крестаналы колө сет-
ны сөгласөн помещікјаскөд. Му-пыддыс-пө помещік-
јаслы колө сетны «му доныс» сөм. Бостасны-кө-пө крее-
тана өні-жө помещікјаслыс мусө—сіјө оз ло лөсыд.

Леңін шуліс, тащөм му сетөмыд-пө 1861 вөса вөла
сетөм-код-жө. «Сіз-кө помещікјас сетасны му сөмын
сөм-вылө. Сіз-кө дон боеттөг најө некодлы оз і сетны му-
тө».

Леңынд шуліс, крестаналыс-пө муыс 50 во-нын бос-
тісны дон. Өні-пө најө бара көсјөны доддавны крестана-
өс.

Сещөм ужнуөдысјаслы Леңін сувтіс паныд. Крестана
сјезд-ылын сіјө шуіс: «П о м е ш щ и к ј а с з е в - н и н
в а ж ы с а ң ы ж ы д а л ö н ы в і з м у - в ы л ы н . Н а -
ј ö - ö д а с ы н ы с ö н і л ы д ö н ы с т а в в і з м у -
с ö . К р е с т а н а ы д - к ö б о с т а с н ы н а л ы с м у с ö

— сіјö оз-на ло помещщікјаслы пел-бо-кө кучкөм. Крестана-öd помещщікјаскод-жө/јөз—мыјла-нө-ескө најö озвермыны помещщікјас-моз візмусö вöбітны?

Мі комуністјас шуам: колö став мусö крестаналы прöста сетны. Мед крестаналөн комітетјас думажтыштасны та-јылыс да і вöчасны, кыз буржык. Зев-нін јанзым помещщікјаслы тајö мусы дон бостны. Абу-öd налөн мусе! Крестана-öd на-моз-жө вермасны вöбітны візмутö. Сізі і колö вöчны крестаналы—сен немтор абу омöлыс. Колö öні-жө крестаналы мутö бостны—немтор відчыены».

Ленін тајö сјезд-вылас індіс, Росіјаын-пö 1905 во-са гіжöдјас-сергі:

Код-орын мусы:	Унаö налөн му	Унаö локтö оті овмöс-вылö.
30.000 морт медса озыр помещщікјасыс.	70.000.000 десат.	2.000 дес. овмöс-вылö.
70.000.000 крестана овмöс.	70.000.000 десат.	1 дес. овмöс-вылö

Ленін јуалö сјездлыс: «Тајö-лөсы д абу? Серт, абу. Кущöм - нө пöлзатаыс крестаналы? Медумыс-кө некущöм абу.

Сізім тöлыс оліс временнöј правітелство. Сізім тöлыс-жө капіталістјас да помещщікјас зілісны кутны ас кын му. Војас вöлі мутö кутöны көсјысöмјасөн. Регыд ужалыс јöз дүгдісны налы верітны. Крестана пондісны корны му, робочей јöз—капіталістјасөс шыбітöм. Буржујјас повзісны, пондісны чукöртны салдатјасөс, лөөбдны ружјöјас да пушкајас. Ужалыс јöз-дор олысјасөс пондісны мыждыны, шыблавны турмајасö, мөдöдны катаргаö. Ленінöс кутö-

мые временнөй правительство көсжысис еетны 200.000 шайт.
Ленінлы лоө вөлі овны гусеңикөн вөрын.

Ленін важөн-нын шулис—кор-нйбуд-пө лоас тыш бур-
жујјас да ужалые јөз-костын. 1905 воө-нын Ленинын та-
жылые јона сорнытис. Гусөн олигас сјјө ез дугдыв ужалые
јөзөс кышөдөмые. Крестанайд-пө мутө бостасны сөмын
буржујјаскөд војутөмөн.

«Унжык салдаттыс крестана-пыщкые.
Быдөн төдө, кущөма мыждөны крестана-
өс помещікјас. Мыјла-нө најө сещөм
јонөе?»

—На кыын му.

Помещікјас кыын уна миллон деса-
тин му. Крестанайды быт лоө мунны по-
мещік-ордө ужавны. Сіз најө ісурөны
помещік кинөд-улө.

Некущөм вөла оз отсав крестаналы,
пөндасны-кө помещікјас ыжыдавны
став му-вылас.

Крестаналы колө боетны помещікјас
ордые му, сесеа колө лөсыдіка јукны,
лібө лөсөдчыны өтвылые ужавны. Озков
кодлы мыјсурө боетны, кыз-сурө нещ-
кавны, озков немтор воштыны, жугөд-
ны, пазөдны. Крестана аскежас оз вермы-
ны тајө ужсө нуөдны. Крестаналы мед
отсалөны салдатјас—најөөд крестана-
жө.

Унжык олыеыс Росіјаын крестана,
да робочей јөз. Најө көсјөны
влаетсө еетны Советјаслы. Буракө ужа-
лые јөз котыртчөмаөс, мывкыдөн-кө
ужалөны, дана дор-кө нөшта салдатјас
—некод оз вермы мунны налы паныд.

Салдатјас! котыртчө аеныд јонжыка,
чорыджыка робочей јөзкөд да крестана-
көд. Енө еетө оружјөтө ас кые буржуј-

јаслы. Секі, сөмын секі, ужалые јөз мына-на помещікјаскінод-улые».

Окѣабса револутсіја.

Леѣн јона лөсөдчис окѣабса-револутсіја-кежлө. Нојабр төлысын, 3-д лунө чукөртчыліс большевикјас партіјалөн Шөрсә Комітет. Сіјө чукөртчылөм-вылас Ільч вөлі шуө: «6-д лунө, нојаб төлысын, кыпөдчыны оз-на поѣ: вывті лоө воѣ. Кыпөдчөмыс мед ескө вөлі став Росіја ңимсаң, а 6-д лун-кежлө оз-на став делегатыс Сјезд-вылө лок. Мөд-ногөн-қө 8-д лунө лоө еор-һин: сек-кежлө Сјезд чукөрмас-һин, а уна јөз оз вермы пырые-пырыжыд уң нуөдны. Міјанлы колө заводітны 7-д лунө, сјезд воссан луннас. Мі секі шуам: вот власт, мы ј ськөд вөчанныд?».

Кыпөдчыны лөсөдчөмнас веекөдліс (индәліс) Војутан Револутсіоннөј Комітет. 7-д лунө, нојаб төлысө (важ ногөн-кө 25-д лунө окѣаб төлысө) Пітірсә салдатјас да робочей јөз сувтісны (кыпөдчисны) Временнөј правітельствоөс шыбітны. Сіјө луннас војутан Револутсіоннөј комітет леѣс гижөд «став Росіјаса олыылы». Сетөн вөлі гижөма: Ужалые јөз тышкасө сомыј-вөсна: Мед пырые-пыр-жө дугөдны војна, бостны помещікјас-ордые му, да еетны крестаналы, капіталістјас-ордые бостны заводјас, да еетны ужалыејаскіө. Став власт еетны Сөветјаслы.

Леѣн да крестана окѣабса револутсіја мөд лунө.

Сөвет власт пырые-пыр мөдөдіс став муывса мукөд правітельстојаслы јуөр да щөктіс вөчны мір—некодөс ңе увтыртөмөн.

Мед-воѣра луннас-жө бостис помещікјаслые му. Леѣн индөм-куѣа вөлі леѣма сецөм секрет:

Му-жылыс декрет.

1. «Помешщікјас-ордые му боеё пыркежлө. Ёекущом дон муыеналы оз еетчы.

2. Помешщікјаслөн овмөсыс, сің-жө важ казналөн, сарсемјалөн, монастырјаслөн, вічкојаслөн еетчө вөлөтса земельнөј комітетјаслы да уездса крестана депутат советјаслы. Овмөсјаскөдыс боетчө щөщ став гөран-көзан көлујас.

3. Став ембурис, овмөсыс өніеаң лөө став јөзлөн. Овмөс жугөдөмые, пазөдөмые, вошталөмые совет-власт пондас зев јона мыждыны, судө еетны.

Крестана депутатјаслөн уездса комітетјас пондасны індавны, мыјколө боетны, кыті боетны, унаө боетны. Комітет пондас гіжавны боетом торјассө, пондас віңны лотөмые быд-пөлөс ембур: му, керка-картајас, көзан-гөран көлуј, скөті мукөд торјас».

Му-жылыс.

«Ештөдны-кө му-жылыс еорні бура, колө вөчны сокың:

1. Мед некод оз вермы му лыңдыны асласөн. Оз поң вузавны-нөбны му, еетны јөзлы дон-вылө ужавны, да мукөд-ногөн барыш муые боетны».

Октабса револутсіјаөң став крестана кын вөлі сөмын којмөд јукөд муыс. Сесеа ставыс вөлі помешщікјас-ордын.

Со кыңи вöли јукöма му револуцiјаоң:

Крестана-ордын — 138 миллон десагин.

Сарскöј казна-ордын 138.....

Помешщикјас-ордын 102.....

Вичкојас да манастирјас-ордын 16.....

Револуцiја-бöрын став муыс лои крестана-ордын, сöмын неуна колiсны совхозјаслы.*

Кың робочејјаслөн да крестаналөн власт лөсöдiс буржујјаскөд тыш.

1917 воö октаб төлысын крестана шыбитiсны помещщикјасöс да капiталiстјасöс. Крестана боетiсны аслыныс му. Робочејјас да крестана вöтлiсны капiталiстјасöс да помещщикјасöс. Ужалыс јöз республика-вылö мед-воңза лунсааныс ускöдчiсны генералјас.

Робочеј јöзлөн да крестаналөн вöли кык туј: сувтны паныд помещщикјаслы да капiталiстјаслы, лiбö сетны бөр ставсö да бара важ-моз лезны ужалыс јöзлыс јуны вiр.

Владiмир Ильич аслас бур вежорнас, ужалыс јöзöс радејтöмөн адзiс, колö-пö став ебöснымöс пуктыны Сöвет власт дорјöм-вылö. Көт-пö кың, а оз ков сетны генералјасыдлы жүгöдны Сöвет власт. Мед-пö ескö кың-нiбүд да колö робочеј јöзлөн да крестаналөн власт. Сiјö сöкыд лунјјасö Ленин вöли јуралö робочеј-крестана властын.

Со тај кың вiсталö Подворскöј јорт сiјö лунјасö: Ленин ужалöм-јылыс.

Кың Ленин јуралiс буржујјаскөд тышкасiгөн.

(Подвојскеј **) вiсталöм-сертi).

«Ленин пыр вiзöдiс да вескöдлiс Керенскеј тышкасiгөн. Сiјö пыр щöктiс вiставлыны, кың муно тыш. Анто-

*) Совхоз—öтувја да буржыка олöм (Хоңајство).

**) Подвојскеј јорт октабса револуцiја-дырјi вöли јуралысын Ленинкарса Војенно-Револуцiоннöј Комитетын. Сiјö вескöдлiс ужалыс јöз кыпöдчöмөн.

нов-Овсенко *) быд лун вöлі вiставлö Лeнiнлы, кыз-мыл
наjö воуутöны Керенскеjköд. Лeнiн jорт jона jуасiс, мыл-
ла сiз вöчанныд, мылла тази онö вöчö... Лeнiн быдтор
адзiс. Сыкöд сорнитöм-бöрын уна ми адзим ассыным
öшыбкаjас. Вывти назөн мукöд-дырjыс мижан вöрeöма, абу
сiз вöчeöма, кыз вöли колö. Мижан абу став вынсö лeзсöма
Лeнiнкарöс (Питирöс) дорjигөн».

Возö Подворскöj jорт гижö:

«Аскинас 12 часö, ме-динö локтiс Лeнiн jорт. Сижö щök-
тiс пуктыны ме-ордын аслыс пызан. Лeнiн шуис, ме-пö
кöсja ставсö тöдны, мыл тiжан вöчeö. Менö-пö да Сталинöс
да Тротскеjöс Народнöj Комисарjаслөн Сöвет ыстiс те-
ныд отeöг-вылö. Назөнiк, возö петтöг, Лeнiн пондiс щök-
тыны öтiклы да мöдлы öфитор-мöдтор вöчны. Лeнiнлы пыр
уж нүöмыс омöла кажитчiс, көт-ескö ужыс пуис-нын.

Аскинас ме гөгөрвоi, кущöма нүөдö ужсö Лeнiнныд. Ме
адзи мыjөн вына Лeнiнныд. Ми вöли öтар-мöдарö
шыбласам, огöj кужö öтлаö вынсö чукöртны. Сы-вöсна ми-
жан ужыд омöлжыка мунiс. Jöзыс ми-дырjи вöли вошöмаöс,
оз вöли тöдны мыл вöчны. Kod-динö мунны.

Лeнiн бытeöкöс көрттув вiжалiс **) быд мортлы jуас.
Быдөн пондiс тöдны, колö-пö öни буржуjасöс вiавны, Ке-
ренскеjöс Лeнiнкарыс вöтлыны.

Керенскеjöс шыбитим. Сы-бөртi ми-вылö пондiсны во-
ны мукöд ужалыс jöзлы паныд мунысjас. Вывти-нын eö-
кыд мижанлы вöли 1918 воö».

Кыз Лeнiн дугöдiс воуутöмыс.

1918 во. Быдөн музiсны 4 вoса сарскöj воjнаыс.
Салдатjас фронт-вылыс муналисны гортаныс. Сарлөн арми-
jаыс зiккöз разалис.

Крестана нокeисны öнja сетöм муөн. Сы-костi
Сöвестекöj Рoсiја-вылö локтiсны неметскöj капиталист-

*) Антонов-Овсенко октабса револютсија-дырjи вöли
Республикаса Полит. Управлeннöын jуралысын.

**) Вiжалiс—тувжалiс.

јас. Нѐметскöј банкірјас да помешщікјас щöктöм-куза нѐметскöј војска бостісны Украина. Локтöны вöлі Лѐнін-кар-вылö.

Ошыбкатö сещöм лунјасö ез вöв сöкыд вöчны.

Но Лѐнін бара-на адзис вескыд-туј.

Сіјö лöсöдіс уступка вöчны. Мыјнö-ескö Лѐніныдлы отсаліс вескыд тујсö корены? Сöмын ужалыс јöзöс радеј-тöмыс. Сöмын сылөн кужöмыс крестаналыс думсö тöдны.

— Те-öмöј ен адзыв, мужікыд-öд војна панöд кісö лептыліс? — јуалö менсым Лѐнін.*

— Мыјла, кор лептыліс?

— Кісö-кö ез, коксö лептыліс, пронт-вылыс пыщігöн.

Кöт Лѐнін-dop Шöрса Комітетын јöзыс ещажык вöлі, Лѐнін шуöм куза Бретскеј мір Германіјакöд лоі вöчöма. Сöветскöј Росіја бара-на ловја колі.

Öні мі вöліеті адзам: тајö тујыд і колöма мунны. Мöд-ногöн-кö вöчим—Сöвет-Росіјатö воштім. Бжыдгöм места лоі сетны Германіја капіталыстјаслы, затö зöнвїца колі ужалыс јöзлөн государство, да ачыс ужалыс јöз колі бжыдöн.

Лѐнін гражданскöј војна-дырјі.

Прав лоі Лѐнін: нѐметсјаслөн војска сывны пондісны—салдатјас пыщјалісны гортас. Локтіс шöјтчан кад.

Шöјтчг-костыс Іллыч јураліс Краснöј Арміја вöчöм-вылын. Леzисны секрет Краснöј Арміја вöчöм-јылыс. На-зöнїкөн чукöртчісны доброволецјас, красногвардеецјас—чукöрмісны полкјас. Краснöј Арміја пыр кыштис да јон-міс

Лѐнін візöдіс Краснöј Арміја кыштöм-вылö. Лѐнін вöлі тöдö, таz-пö і колö мунны, кыз öні нуöдіс Сöветскöј государствöс. Сіјö нöтчыд ез вошлы, көт ескö і јона сöкыдöе вöліны кадјасыс. Сещöм кадјасö Лѐнін јонмöдіс

* Тајö сорнїтöны Лѐнін да Радек. Радек—большевік партіја Шöрса Комітетын шлен.

щöщ мукöдöс, слабжык жöзöс. Кор мiжан-вылö укöдчiсны
Јудеңиңч да ðеңиңиң—Јеңиң гижи:

«Красноармеетс јортјаслы».

«Красноармеетс јортјас! Сарлöн ге-
нералјас: Јудеңиңч—вој-вылын, ðеңи-
кин—лун-вылын, став выннас боетчiсны
пöдтыны Сöветскöј влаетöс. Најö бара
кöсјöны вöчны сарлые да помещиңкјас-
лые да капиталистјаслые влает.

Ми тöдам -ңиң, мыјöн помаеiс Колчак-
лöн сешöм кыпöдчылöмыс. Ез-тај сiјö
јона дыр пöрјавлы Уралса да Сiбырса
ужалые жöзöс. Ужалые жöз тöдлiсны Кол-
чаклые думсö, адзылисны быдеама тор-
сö:мыждöмсö, вiјöмсö, грабитöмсö. Најö
адзылисны, кыз накöд еорңитöны опiт-
серјас—попјаслöн, помещиңкаслöн пи-
јан да капиталистјаслöн пијан. Уралса
робочеј жöз да Сiбырса крестана јона
отсалiсны Краснöј Армијалы вöт-
лыны Колчакöс. Оренбургса каза јас
сүвтiсны Сöветсöј влает-дор.

Та куза мiвозвыв-ңиң шуам: огö сет-
чö некущöм Јудеңиңчлы, некущöм ðеңи-
кинлы. Оз лона-ног. Оз вермыны најö
пукеöдны сарöс да помещиңкјасöс ужа-
лые жöз сыли-вылö. ðеңиңиң-увса унаыс
кыпöдчылисны. Гöрд биöн öзјö ðеңиңиң-
лы паныд Кавказса жöзлöн кыпöдчöм.
ðеңиңиң грабитöм да мыждöм-вöсна, ку-
баңса казакјас јона-ңиң скöрмöмаөс:
огö-пö кöсјö англичана да помещиңкјас-
вöсна аслыным гöллун корены.

Кутчiсам чорыджыка, красноармеетс
јортјас! Ужалые жöз гöгöрвоiсны -ңиң
Сöвет влаетлые бурлун. Најö топы да

отвылые сувтісны Сöвет властдор. Во-
зö, јортјас красноармеетејас, мунам
мі тыш-вылö робочöј да крестана
власт-вöсна. Возö, сар генералјаслы
паныд. Огö еетчö генералјаслы».

Л е н і н .

Крестаналөн гражданскöј војна - дырса олөм.

З во чöж лоі војутны буржујјаскөд Сöветскöј Роеіја-
са робочей јöзлы да крестаналы. Віт мільон да жын морт
вöлі војна-вылын. Унажыкыс сетөн дерт вöлі крестана.

Сы-мында мортсö колö вöлі вердны, кышöдны (пастöд-
ны), көмөдны. Колö вöлі вöчны налы оружјö (војутныд
вöд мыјөн-кө колö). Віт мільон мортсö кыскавны уна суре
верс-сајö: öтк пронтсаң да мөдö, војывсаң лунвылöз,
рытывсаң асиввылöз.

Корттујас ветлісны лока (омöла). Буржык да озыр-
жык местајасыс—Сібыр, Украина—вöлісны-буржујјас
улын.

Робочей јöзлы да крестаналы колö вöлі мыј-нйбус вöч-
ны: вердны да пастöдны Краснöј Арміјаөс вöтлыны ге-
нералјасөс, лйбö сетны бөр мутö да бара терпйтны помещ-
щікјаслыс да капіталістјаслыс мыждөм.

Назöнйкөн вөрны, мыј-нйбус відчысны некыз оз вöлі
поз.

Ленін јуралігөн Сöветскöј правітелство лөсөдіс прод-
развертка*. Пабрікјас да заводјас пондісны ужавны
војна-вылын-моз.

Крестаналы вöлі зев сөкыд. Налы вывті ез кажітчы
олөмыс. Лениныд тајөс зев бура адзіс.

«Крестананыд мйјан вывті јона музіс.
Најö омöла візöдöны Сöвет-власт-вылö.
Војна-дырса Став сөкыдыс на-вылö уеö,
Öнй нöшта-на сөкыд: наң ез быдмыскөт

* Продразвертка—лышалан наң бостөм.

вердны нинөмөн. Сек-жөлоо бое тны
продразверстка. Көт ескө-і мутө бое-
тисны кујим во-сајын-нин, да најө ез-на
ештыны думыштлыны асланыс олөм-јы-
лыс». (Ленін сорныс партија чукөртчылөм-вылын 1921
воө). Ленін вөжжисө нөшта-на јонжыка кутис—сijө ез ду-
гөдчы Советскөј власт кутөмыс. Сijө төдис, татөг-пө оз поң.
Огө-кө-пө пондө тершитны, капиталістјас да помещікјас
міжанөс пөдтасны. Крестанайд бара коласны мутөг, најөс
бара пондасны жмитны помещікјас. Лениныд ез пөрјас,
сijө быдөнлы сін-воңас шуис: «Арміја өс вің-
ны да робочей јөзөс вердны мі бое тім
крестаналыс быдеама лішалантор. Му-
көд-дырјі крестаналыс бое тлім аслыс,
крестаналы, колантор. Мөд-ногөн Росі-
јаын мі өгө вермө шыбітныт да вөтлыны
буржујјасөс».

(Ленін нігаыс «Продналог-јылыс»).

«Өнөң мі пыр-на војујтімө. Тащөм сө-
кыд војнаыс некөр некытөн ез-на вөвлы.
Міжанлы лоис быдтор вөчны војна-вы-
лын-моз—скөра чорыда. Шенңыны ко-
лө, кың-мыј верміс лептыны тащөм вој-
на Росіја-коң гөл места. Тајө выныс
ез небеса саңуе, тащөм выныс кыптис
робочей да крестана јөз-пыщкыс. Најө-өд
ас-вөснаыс војујтісны. Тајө выннас, та-
щөм котырнас мі вөтлім капиталістјасөс
да помещікјасөс». (Р.К.П. чукөртчылөм-
вывса сорныс).

**Ленінлөн крестаналыс колантор да думјас
төдөм-јылыс.**

Ленін зев јона радејтіс лыд-дыны крестаналыс піс-
мөјас (гижөдјас).

«Тащөм тортө-өд некөр некытыс он
аңыв. Некущөм доклад-вылын-өд тајөс

он кывлы» шуо вöли Ленин крестанасан шемöяс лыддигөн. Пыр вöли сijö кывзö крестаналыс сорнi—кыз најö олöны, мыj налы колö, с. в.

«Бедноталыс» Ленин пыр корис крестанасан гижöдяс. Щöктö вöли гижны:

- 1 Унаö гижöдыс крестанасан газетö локтö?
- 2 Мыjжык гижöны крестана?
- 3 Мыj-вылö нора сöны? с. в.

Кыз Лениныд велöдчiс крестаналыс думяс тöдны.

Ленин кулом-куза став Союзса сjeзд вöчлис заседаннö. Сijö заседаннö-вылас Ленинлөн гөтырыс, Надежда Константиновна Крупскаја вiеталö:

«Пiтiрын сijö пырис робочей jöz котырjасö. Мыj сijö тöдлис да лыддiс Маркс* нiгаjасыс ставсö пондiс вiетавлыны робочей jöзлы. Лениныд ассö ез лыддыв велöдысөн, сijö вöли робочей jöz-костын ас морт—тöварыш. Ленин jона вiжöдiс робочей jöz олөм-вылö да кывзiс налыс сорнi. Пiтiрса робочей jöz сорнiтiсны ез сöмын асланыс заводjас-jылыс, најö вöд унжыкыс вöлисны крестана, најö сорнiтiсны i крестана олөм-jылыс.

Владiмир Ильич кулан дунjасö Союзjас домын ме адзыли öти робочейöс. Сijö робочейыс вöли Владiмир Ильич котырын (кор Владiмир Ильич вöли Ленинкарын). Ачыс робочейыс крестанин-жö, Тульскöj губернаыс. Таjö робочейыд (сijö ужалö Семjаковскöj заводын), туласа крестанин, Владiмир Ильичлы вöли шуö: «Татөн карад меным зев сöкыд jöзыдлы тенсыд кывjастö вiетавлыны. Муна-пö ме аслам Тульскöj губернаö да сетөн вiетавла. Сетөн меным ставыс ас морт, сен меным рöд-вуж да

---

*) Маркс—чужис маjö 1818 воö, кулис 13 марта 1883 воö. Мед-воzza морт коммунизм-jылыс вiеталыс да гижыс. РКП(б)—Маркслыс думjассö нуöдö воzö.

уна төдса. Тулскөй губернаад і жандармјасыд оз пондыны мјанлы мешајтны».

«Ленін секи-нын шуліс—колө-пө крестанатө јона төдны, кывзыны мыј најө сорнитөны. Крестанайд-пө вермасны мунны робочейјаскөд тыш-вылө отлаын. Робочей јөз пыр вермасны нуны ас-бөрдеыс мыждөм јөзөс, пондасныкө најөс кывзыны да төдны налыс олөм».

Кыз Ленин велөдіс овны крестанакөд

1901-өд војассаң Ленин пыр велөдіс крестана-пө вермасны мездыны помещікјас лечкыс сөмын робочейјаскөд отувтчөмөн.

1905-өд воө робочейјаслөн да крестаналөн вөлі медвоzza отвылыс кыпөдчылөм озырјас лы паныд. воzza отвылыс кыпөдчылөм озырјас-паныд.

1917-өд воө робочейјас да крестана вөчисны отвылыс Совет власт, вөтлісны помещікјасөс, да капиталістјасөс, мырдісны налыс візму, да пабрік-заводјас. Ленин налы мыј верміс отсасіс, вескөдліс тајө став ужнас.

Робочейјас да крестана отувтчөм-вылө Ленин ез сөмын вічөд кыз буржујјаскөд косасан котыр-вылө. Ленин пыр велөдіс, колө-пө адзыны дыр-кежө робочейөс да крестанаөс отлаалан тор. Сецөм отлаалан-торнас вермас-пө лоны отвылыс олөм кыпөдөм (бурмөдөм), мөда-мөдлөн вөчөм торјасөн бура вежласөм төргүтөм лөсөдөм. Мөдногөн шуны—колө экономика (көз-ајство) уж-вылө отувтчөм.

Владімір Ілліч пыр шуліс робочейјаслы колө-пө крестаналы отсавны овмөс кыпөдны, колө-пө накөд бура сорнитны, шөр-коддөм крестанаөс оз ков-пө кезовтны, Наны-пө колө отсавны шөщ овмөс лөсөдны, бөстөм-мырдісөмјас колө-пө вунөдны.

«Мі шуам: крестанакөд колө сөглаесө. Сіз-кө колө крестанакөд бурыніка сорнитны, в і е т а в н ы, м ы ј

сіјо озжык гөгөрво. Кывјаснад сіјос еща бостан, крестаніныдлы колө вөчөмөн ассыд праватө петкөдлыны. Крестаніныд вөд абу јөј, міча кывјасыдлысіјо озверит.

Сөветскөј Росіјаын јуралыс, робочөј јөзлыс да крестаналыс котыр вөчыс—Владімір Іллыч Леңін—гражданскөј војна-дырји-на, кор вөлі јона-на колө тышкасны јежыд арміјакөд, кор міјанлы зев-на вөлі сөкыд, шуліс:

Буржујјасөс жугөдөм-бөрын міјанлы колө візөдлыны шөркөдөм крестанін-вылө. Колө лөсөдны сылыс олөмсө».

Мі адзам: Леңін мед-сөкыд дунјасө ез вунөдлы крестанаөс.

Леңін нем-чөжыс думајтис, кыз ескө ұж-вылө өтүвтны робочөјөс да крестанаөс. Шөркөдөм крестанаөс робочөј-јас-дінө матөдөм-јылыс. Со мыј віеталіс сіјө.

Көјмөд сікасыс—шөркөдөм крестана. Најө абу врајас Советскөј властлы. Најө вермасны лоны Советскөј властлы зев бурд ругјасөн. Мі сіјөс і көсјам вөчнівөчам».

Став бур јөзыс, сотсализм вөчны велөдөсјас, шулісны: көсјөны-кө-пө робочөј јөз вөчны сотсализм, налы колө шыбітны капіталістјасөс да помещікјасөс, а шөркөдөм крестанінкөд позө вөчны сөгласісіјөс колө вөчны» (1919во).

Владімір Іллыч велөдіс выл-ногөн нуөдны көзәјство, өтүвтис пролетаріатөс (робочөј јөзөс) крестанакөд, вөчис көзәјство нуөдан котыр робочөј јөзлыс да крестаналыс.

Тышкaсан кoтырcaн—кöзaјcтвo нyдaн кoтырöз рoбoчe-
јјaслöн крeстaнaкöд.

Кыз Лeнiн вeскöдлiс рeвoлyтciјaөн. Выл-нoгөн
кöзaјcтвo нyдaн пoлитикa зaвoдiтчöм.

1920-1921 вoјacö гöлyныс мiјaнöс вывтi-нiн јoнa лiч-
кiс. Крeстaнaлөн oвмöсыс зiк нiнöмö вoic. Крeстaнa пoн-
дiсны вiтчысны нöштa лoкжык oлöмјac, нaјö-пыщкын унa
өн пoндiсны шeнзыны. Крeстaнaлы зeв eз кaжитчы прoд-
рaзвeрткa. Мeд крeпьд крeстaнaыс-нiн пoндiсны дy-
мaјтны, oг тöд-пö кyщöмкö бyр лöө oз тaјö oлöмeыд. Cijö
кaд-кeжлac Лeнiн јyрaлöмөн рoбoчeј јöз дa крeстaнa ac-
сыныс cöкыд yжјacö пoнaлiсны-нiн. Лeжыд aрмiјaöс жy-
гöдiсны. Грaждaнскöј вoјнa пoмaсiс. Крeстaнa öнi тöдiс-
ны-нiн, мыј нaјö сылi-вылын oз пoндыны цyкaвны сaр
дa пoмeшцiкјac.

Пoзö вöли зaвoдiтны лöeöдны acсыныс oлöм. Пoзö вö-
ли кыз шулiс 1919 вoö Лeнiн, «бyржyјјacöсeжy-
гöдöм-бöрын мiјaнлы вiзöдлыны шöр-
кoдöм крeстaнiн-вылö, бyржыкaлö-
eöдны сылыс oлöмeö».

Грaждaнскöј вoјнa пoмaсöм-бöрын Лeнiн пырыс-пыр
шyic: рeвoлyтciјa yжтö кoлö-пö вeжыштны, Лeнiн гiжic:

«Вoјнa-дырјi, кoр мiјoнa гöлмiм, мi-
јaнлы лöө вöли yжaвны вoјнa-вылын-
мoз—чoрыдa, гaшкö-i вывтi чoрыдa. Пpo-
лeтaриaт oз вeрмы cиј пыр вöчны: cијö
eз i дyмыштлы сы-јылыс. Тaзi yжaвны
пoзö cöмын cöкыд кaдјacö. Pocијa-кoд
мeстaын пpoлeтaриaт влaст-дырјi мeд-
ea бyр пoлитикaыс вeрмaслoны, кoр
пpoлeтaриaт (рoбoчeј јöз) пoндac вeжны ac-
сысe вöчaнтöрсö (гöр, кoсa, cитeч, c. в.)
нaн-вылö крeстaнaкöд. Пpoднaлoг-кö
вöчaм—cијi i лoac».

Тaзiкөн-oлaн-нoг вeжöмсö Лeнiн шyic «выл eкoнoм
пoлитикaөн».

...Мыла колі выль економ полїтика (ВЕР).

Өні мі адзам, кыз Леңиньд көрталіс крестанаөс робочей жөзкөд. Леңиньдлөн мед-ыжыд ужыс вөлі кыз-һибуҕ вөчны чорыд котыр робочей жөзлыс да крестаналыс. Мед-пө ескө робочей жөз да крестана уҗалысны өтвылыс, мед-пө ескө најө мөда-мөдсө јона гөгөр-воисны. 1905 восаң 1917 воөз Леңин лөсөдїс робочей жөзлыс да крестаналыс Военној котыр. Сїјө котырыс лөсөдчїс шыбитны помещїкјасөс да капїталїстјасөс, вөчны Сөветјаслыс власт—робочей жөзлыс да крестаналыс власт. Гражданскөј война-дырјї Леңин јуралїс, вөліс туж нуөдысын, робочейјас да крестана котырын. Мїјан котыр Леңинкөд вөтліс жежыд арміјаөс, капїталїстјасөс да помещїкјасөс. Мї некодлы егө сетө ас кыс власт.

1921 во, выль економ полїтика нуөдны заводїтчїгөн, Владїмір Ілліч пондїс вөчны робочей жөзлыс да крестаналыс көзәјство нуөдан котыр. Сїјө котырыс-кө артмас—јонмас Сөветјаслөн власт.

«Мїјан кїын государстволөн влате, мїјан уна ембур. Жугөдам-кө мї капїталїзм, өтувтчам-кө мї робочейјас да крестана—сек мїјанөс некод оз вермы». (XII сјезд-вылын вїсталөмыс).

Леңиньдї тан думажтїс кыз-һибуҕ кышөдны став крестаналыс овмөссө. Сїјө шуліс, робочей жөзлы-пө оз ков торјөдчыны крестаналыс. Робочей жөзлы-пө колө думажтны крестана-јылыс—асланыс төварыцјас-јылыс. Колө-пө төдны, мыј колө крестаналыс, мыјөн најө гөлөс. Колө-пө кыз-һибуҕ сїбөдны крестанаөс ас-дїнө.

«Мед-ыжыд ужыс мїјан—робочей жөзлөндә крестаналөн өтувтчөм. Медса бур робочейјаслөн крестанакөд еорнїтны кужөм. Налы колө јона сїбөдны крестанаөс асланыс-дїнө».

Леңин кывјас-куза сїјө өтувтчөмыс—робочей жөзлөн да крестаналөн вөчөмјасөн вежласөмөн. Мыј вөчас робо-

чеј—сетны крестаналы, мыј вöчас крестанін—сетны робочейлы. Тазікөн вежлалігас оз ков öбесітны крестанінöс не робочейöс. Колö вöчны, мед быдлаын вöлі лöсөд.

Робочей јöзлөн мед-сöкыд ужыс öтүвтöм. Сіјö уждö, кыз шуліс Љенін, мі огö вермö вöчны öті воö, сіјö ужсö лоö вöчны зев дыр. Робочей јöзлыс да крестаналыс (кöзајство кыпöдам вьл-нога ужсö. Іл-ліч шуліс «вьл економ політікаөн».

Бөрја војаснас Љенін неöтчыд шуліс, тајö ужыс-пö вьл, сöкыд. Серт-пö тан вермасны лоны öшыбкајас, но мі-пö тајö ужсö гөгөрвоім, думыштім вöчны і вöчам.

«Кыз шыбітны буржујјасöс кыз најöс вöтлыны, ланöдны, мі велалім-нін. Мі сы-куза аснымöс зев вьлö пуктам. Кыз міјанлы лөсöдны крестанакöд олөм, кыз најöс сібöдны ас-дінö, мі егö-на велалö. Мі сіјöс веекыда і шуам. Но мі гөгөрвоім, кыз сіјö колö вöчны, мі заводітім вöчны сіјö ужсö. Чорыджка мі боссам тајö уж-вылас, мі тöдам: вöчам тајö ужсö. Мі шуам: тајö ужөн мі справітчам і секі сөтсіалізм олөм вöчöм некод нінöмөн оз вермы зугны ». Тајö ужсö Љенін пуктіс мед-вьлö, мед-коланö.

Кор вермасны лоны робочей јöзлөн да крестаналөн öтүвтöм кöзајство (економ) уж-вылын.

Кор міјан лоіс продналог—сек јонжыка пондіс артмыны робочей јöз да крестана костын олөм.

Продналог-дырјі крестана сетіс ассыс вöчöмторјас (наң, выј, с. в.) Сöвет-властлы. Сіјö ембурыс крестаналөн Краснöј Арміја візöм-вьлö. Унжык ембурыс крестаналөн коліс ас кіö. Сіјö ембурнас крестанін кыпöдіс ассыс јона гöльмöм овмөссö.

Кор-нö крестаніныд вермас лішалан ембурнас кыпöдны ассыс овмөссö?

Кор крестаніныд вузалас ліпнөй торсө да нөбас кар-
вывса төвар.

Робочей жөзлөн да крестаналөн ембурнас вежсөмыс му-
нө төргүjtігөн. «Төргүjtөмыс економіческөj
олөмын меd-ыжыd уж. Сөмын бура төр-
гүjtөмөн мі вермам вөчны робочей жөз-
лыс да крестаналыс економіческөj ко-
тыр. Сөмын бура төргүjtөмөн мі вермам
кыпөдны асыным овмөс» (Ленін XI сjeзд-вы-
лын).

Рынок востігөн мі еетім вөла сіз-жө і частнөj капітал-
лы. Лоісны бара купечјас, кулакјас.

Рынок-вылын өні муно венчөм государственноj да
частнөj капітал-костын. Быдөн көсјө крестаналы вајны
карвывса төвар. Сы-вөсна і муно на-костын венчөм.

Робочей жөзлөн да крестаналөн өтувтчөм јонмас, пон-
дасны-кө крестаналы төварсө вајны Советскөj государ-
ство. Пабрјкјас да заводјас секі јонмасны да і төварыс
донтөмжык лоө. Пондасны-кө төварсө вајны частнөj ку-
печјас—робочей жөзлөн да крестаналөн котырыс омөлт-
час. Советјаслөв влает јона слабмас.

«Економіческөj котыр робочей жөзлөн
да крестаналөн јонмө өтвылыс
капіталкөd тышкасігөн. Колө назөнікөн
пыр весавны рыноксө частнөj капітал-
лістјасыс. Колө старатчыны унжык тө-
вар төвар крестаналы еетны государ-
ство-төргүjtан учреждењнөјас пыр,
да коператсіја пыр.

«Росіјаын пабрјк да завод зев-на
еща. Мі огө вермө еетны став крестана-
ыслы быдеама тор төргүjtтөг. Міјанлы
колө кыз-нібуd төргүjtны, вајны крес-
таналы төвар. Төварсө колө вајны бу-
рөс, меd сіјө ез вөв частнөj купечыс
локжык».

**Мі огё кёсјё озырмыны, мі кёсјам крестаналы
бур вёчны.**

Економическёј котыр робочей јёзлые да крестаналые лоё вёчны частнёј капіталкёд тышкасёмён. Зев куз война-бёрын мјан пабрікјас да заводјас ужалісны зев омёла. Мі егё вермё вежлавны крестанакёд быдсама товар. Сы-вёсна і лоі лежны рынок-вылад частнёј капітал. Колё вёлі регыджык вајны крестаналы уна тор. Зёланік частнёј тёргујтыејасыс өні вајоны крестаналы кар-вывса товар. Сы-кості мі лёсёдам гырыс пабрікјас да заводјас.

Частнёј капіталіст кёсјё озырмыны крестана-вылын. Сы-вёсна і тёргујтё сіјё. Сёветјаслөн власт оз кёсјы озырмыны, сіјё кёсјё, кыз шуіс Лењін, бурмёдны өтүвја кёзаяство робочейјасые да крестаналые. Сёветјаслөн власт кёсјё крестаналые овмёссё кышёдны.

«Мі јан задача, — шуліс Лењін, — буржыка ужавны да тёргујтны частнёј капіталістые.

«Капіталістјас крестанакёд котыртчёны озырмём-вёсна, мі котыртчам крестанакёд робоче-крестанскёј государствын олём кыпёдём-вёсна».

Возё сіјё шуё:

«Пролетарскёј государстволы колё лоны зев бур олысён. Мёд-ногөн мі огё вермё кыпёдны кёзаяство Росіјалые, мі огё вермё вёчны коммунизм. Колё тёдны — мі-гёгёр, Јевропанын, емёе зев-на јонкапіталістјас». (Октябса револутсіја 4-ёдые празнычајтіг-кежлө).

Робочей јёзлы да комунистјасы зев-на сёкыд тёргујтны. Мі первојые-на заводітчім тёргујтны. Мјанлы јона-на лоё велёдчыны. Велёдчыгад мјан вермасны лоны өшыбкајас і дерт лоасны, «но мі өшыбкајас пондам

векöдлыны, кытчöң огö велалö частнöй капиталистјас-моз тöргүтны. Сöмын секи лантасны капиталистјас, дугдасны ылöдлыны крестанаöс... (XI сјезд-вывса докладыс).

Назöникөн, шулис Ленин, мијанлы колö велöдчыны важны крестаналы бур да донтöм товар. Вермыны колö частнöй капиталистјасöс.

Назöникөн вöтлыны сјјöс сиктыс, воставны сы-пыдди коперативјас.

«Крестанандлы кар-вывса товарыд пыр колö, сы-тöгја сјјö оз вермы овыны. Став товарыс мијанкын. Лучки-кө да бура боесам тајö уж-вылас, вајам-кө ми кар-вывса товар, отсалам-кө велöдчыны, — крестана бöрас мијанлы аттö (пасибö) висталасны. Товарсö налы оз помещик јас да капиталистјас важны, а сещöм-жö ужалыс јöз — кар-вывса рабочеј јöз. Крестана јона пондасны радејтны рабочејјасöс, кор лоö деревнаын уна бур да донтöм товар. Тази гижлис Ленин.

Мијанлы колö вермыны частнöй капиталистјасöс — унаыс сорнитлис да гижлис Ленин. Мыј ми думыштим — колö вöчны. Колö важны крестаналы кар-вывса товар, колö сылы сетны быдсама тор. Рабочеј-крестаналөн власт вермас справитчыны тајö ужнас сöмын зев бура тöргүтны заводитöм-бöрын. Кор став крестанаыс пырасны коперативö — сек ми вермам частнöй капиталистјасöс.

**Рабочеј јöзлөн да крестаналөн ас-костса олöмыс —
револутсјјалөн олöм...**

Ленин олиг-чöжыс думажтис рабочеј јöз да крестана олöм-јылыс. Сы-јылыс-жö сјјö думажтис и бөрја лунјаснас.

Зев-нын јона вісігөн Лењин гіжіс ассыс мед -бөрја кык статтајас: «Ещажык да буржыка» да «Коператсіја-жылыс».

Тажо мед-бөрја гіжодјасас Лењин јорт остаткіе індіс партіјалы, Росіјаса робочей јозлы, кыз колө овны крестанакөд. Міжанлы-пө лоө овны мед-воzza робочей-крестаналөн власт-дырји. Сецөм властыс-пө сесеа некөн му-вылас абу.

Мукөд госуларствоас-пө ыжыдалоны капіталістјас. Робочей јозөс да крестанаөс сетөн пыр-на жмітөны. Најө (ужалыс јоз) ез-на вермыны шыбітны буржујјасөс. Но налөн выныс быдмө, јонмө да паскалө, дыр-мыстї-ө, регыд-мыстї-ө најө вермасны капіталістјасөс да помешікјасөс,—шуө вөлі Лењин.

«Унжык јөзыс өні сувтасны тыш-вылө. Најө ставныс мездыеөны капіталістјасулыс. Некущөм дум оз вермылоны, мыјужалыс јөз оз вермы шыбітны капіталістјасөс. Таз-кө пондас мунны воzө—согсіализм лоас», (Лењин статтаыс «Ещажык да буржыка»).

Өні мукөд госуларствојасын абу-на робочей јөзлөн да крестаналөн власт. Сетөн капіталістјас-на ыжыдалоны. Кытчөz рытив-вывса робочей јөз оз шыбітны капіталістјасөс, мі огө вермө налыс вітчыены отөг. Кор најө шыбітасны капіталістөс, секі мі вермам рытив вывса робочей јөзлыс вајны машінајас. Машіна-пыс-дыс мі налы сетам мыжкө мөд-тор. Өні міжанлы-лоө овны ас-кежаным, вывті гөла.

Кыз-кө колө-нын міжанлы овны мукөд местаса револутсајаөчыс.

Кыз-нө мі вермам сетчөz відчыены? Кор-нө мі кышө-дам, јонмөдам Сөветјаслыс власт, кор-нө мі некодыс огө пондө повны?

Сөмын секі,— шуө вөлі Лењин,—кор мі ас-дінө сібө-дам Росіјаса крестанаөс.

«Көсјам-кө мi вoзo овны мiјанлы кол-
лo нyoдны сещoм полiтiка :

Мiјанлы колo вoчны ассыным гoсy-
дарство. Сiјo гoсyдарство ас јуралыс
лоo рoбочей јoз. Рoбочей јoзлы колo ас-
динo сибoдны крестанаoс. Колo заводiт-
ны бура ужавны, меd некытoн лiшнoјыс
нiнoм ез вoв, меd некытчo нiнoм ез
вош».

Кыз-нo Советјаслoн гoсyдарство, рoбочей јoз, сибoдас-
ны ас-динo крестанаoс ?

Партија XI сјезд-вылын-нiн Ленин шулис, рoбочей јoз-
лы-пo оз ков кывјoн, а делаoн вoчны крестанакoд кoтыр.
Колo : меd гoл крестана тoдлисны овмoсылыс кыштoм-
сo, гoгoрвоисны, мыј-вoсна мi тiлсам.

«Меd быдoн мi-пыщкыс аdзылас
экономiческoј кoтырыслыс ужсo. Меd
став јoзыс, став крестанаыс аdзыласны
сетыс бурсo. Колo вoчны, меd быд гoл
крестаннiн тoдiс мыј - вoсна
тышкасoны коммунистјас, мыј сiјo тыш-
кыс—налoн тыш. Меd быдoн аdзылас,
кыз коммунистјас кoсјoны кыпoдны oнја
локолoмсo. Меd став ужалыс этoдлис-
ны асланыс овмoслыс бурмoмсo, кыпoд-
чoмсo. Меd быдoн аdзас—кыз мi кыпo-
дам ужалыс јoзлыс олoм. Меd-ескo быд
ужалыс морт аdзис —оз-пo-тај најo важ-
моз овмoсјассo кыпoдны. Важoн-пo-тајнo
кыпoдчылисны сoмын oткымын, да нoшта
кызi кыпoдчылисны: быд кыпoдчoмoн,
овмoс бурмoдiгoн помещщикјас да кaпi-
талистјас еералисны мужик-вылын. Рoс-
iјаса мужиклoн дыр-на ез вун сiјo кa-
дыс, уна во-на сiјo пoндас гаравны сe-
щoм олoмсo. Мiјан заdача: вoчны рoбo-
чей јoзлыс да крестаналыс кoтыр, пет-

көдлыны крестаналы гөгөрвоана тор. Мед сижө төдіс, кыз ми, ташом лока олигөн, отсалам крестаналы делаон, аогө мича кывјасөн. Чорыда колө котыртчыны крестанакөд да назоникөн воэо мөдөдчыны. Вывті лоө назон мунны, назонжык мијан думјасөн көсјөмеа; но ми пондам мунны бура, төдөмөн. Секи ми-бөрө пондасы мунны став ужалыс јөзөс. Кор һібуф локтас кад—ми секи пондам мунны вывті өдјө, сешөм өдјө, си-јылыс өни ми огө лытө думыштны. Тајө ужыс, медумыс-кө, мед-ыжыд уж выл-ногөн көзәјство уж нуөдігөн». (Р.К.П. XI сјезд-вылын висталөмыс).

Назоникөн пыр колө котыртны крестанаөс коперативјасө.

Кушөм кадө-нө лоө Советјас властлы котыртны рөбөчөј јөзөс да крестанаөс, вајны крестаналы төвар да кыпөдны налыс овмөс, кор мијан пабрикјас да заводјас жындон-на војнаөз-серти оз ужавны, кор мијан сиктјасын јөзөс велөдчытөмөс, кор сиктјасын һекушөм туј абу, кор мијан унжык крестанаыс оз кужны гижны, оз лыс-дыны һекушөм гәзет һе һига, кор најө ужалөны батјасыс да дедјасыс-моз, кор мијан вывті јона колөмаөс мукөд муса крестана-серти—данјаса, Германјаса і мукөдса серти.

Сижөс Леһиныд ставыс јона төдіс.

Мијан вожд* кулигас коліс мијанлы асыс мед-бөрја гијөдјасө.Сетөн сижө велөдіс, кыз колө овны крестанакөд. Колө-пө өнја омөла олыс крестанитө бошны да велөдны һөжјөһикөн быдсама бурө. Велөдны лыс-дыны гәзет, һига; лөөдны сылыс овмөссө, кыпөдны културасө. Кытчөз став крестанаыс оз лоны грамотнөјөс, ми огө вермө

*) Вожд—пыр нуөдыс.

вöчны буртор. Сіңөн мі некор огö локтö сөтсіализмöз.

«Оз-кө став јөзыслоны грамотнөјөе, оз-кө ставныслоны төлкажыкөс, оз-кө јөз пондыны лыффыны һігајас, га-ъетјас; пондам-кө мі овны һінөм тор відчыстөг—мі огө вермө вöчны көсјөм тор».

В. І. Леһин бөрја-лунјаснас мјанлы шуіс: Колө-пө октабса револүтсіјалы дас во тырөм-кежлө став јөзөс велөнды грамотаө. Сöвет власт став вынсө пунктö сјјө уң-вылас. Сöветскöј власт корө став дүмајтыс бур јөзөс отсавны неграмотнөјасөс велөнды. Сјјө вöчалө котырјас «до-лој неграмотносө», сјјө көсјө дас во тырїг-кежлө став јөзсө велөнды грамотаө.

Рытив-вывса крестана-кө гөрöны машинајасөн, мјан крестана ужалöны пыр-ні лок важ гөр-агасөн*). дыр вој јутөм-бөрад мјанлы некың оз суңы машинаыд. Мјанөд крестанаыд некытчө абу котыртчөмаөс; сјјөн-өд і мі лока олам. Трактор-коф машинајас-өд тырмасны со-кымын крестаналы. Електрїчество-кө нуөдам—сјјө уна овмөслы тырмас, быдөнлы бурсө вajas. Öтїк крестаныныд сөрт оз вермы кушөм-һібуд машина һөбны. Сїз-кө машинаыд регыджык шедас, мі регыджыг дурдам лок көбыланад гөрны кор мі котыртчам мөда-мөдкөд. Колө котыртны крестаналыс овмөсјассө öтвыв. Леһин шуліс, шөктөмнад-пө, прїказјаснад мі һінөм огө вермө вöчны. Наяөс-пө колө коператївјас-пыр наңөһікөн котыртны.

Кооператсіја конһөдө öтүвтчыны.

Сјјө воңас**) јїтас уна мїльон јөзөс, а сесеа коркө і став јөзсө. Государственнөј капїталїзмеаң сөтсіализмө петїгөн

*) Агас—шїнов.

**) Војдөр.

коператсїја-гөгөр котыртчөмыс лоо зев-нын ыжы д у ж». (Статта коператсїја-жылые).

Назөнїкөн, дуные-лунө, мї пондам кыпөдны жөзлые олөм, пондам вїставлыны мыжөн бур коператсїјаыс.

«Лучкї-кө шуны мїжанлы уна озїков: Сөмын кыпөдны жөзсө сещөм культурнө ж олөмөз, кор најө гөгөрвоасны коператсїјаыслые бурсө да сувтөдасны коператсїясө кок-жылас. Социализмтө вөчны сөмын сїжө і колө».

Леңін кывјасые мї адјам: коператсїјатө вермасны вөчны сөмын ужалыс жөз да крестана. Леңинд адјис, кущөм мїжанлы ылын-на коператсїјаыслые бурсө став крестаналы гөгөрвотөз. Тажө ужд-пө абу кокныд. Татчө-пө уна во-на вошас, огөпө мї вермө жөзтө коператсїјаө өнї лунөн сујны.

«Тажөс вөчны мїжанлы ковмас зон переворот, ыжыд кад-кост. Мїжанлы ковмас вөчны чөлө ж культурнө ж переворот».

Мыј мїжан ем—сысаң і заводїтчам. Выл экономическө ж политїканад мї жона матыстчам крестана-дїнө. Выл экономическө ж политїкаад сөкыдыс немтор абу, сїжөс крестана важөн-нын гөгөрвоисны. Онї мї сувтам радөм шөркодөм крестанакөд да петкөдлам налы был экономическө ж политїкалые бурсө.

«Сы-вөсна мїжанлы омөлжыка колө мудрїтны да кїтрїтны. ВЕП-ы д* мїжан ужын зев ыжыд прогресс**). Сїжө ачыс матыстө шөркодөм крестана-дїнө Крестанїнынд зев бура төдө, мыј сылы вајас ВЕП-ыд. Но ВЕП-дырјї став крестанаөс коператсїјаө сујны зев дырковмас сїжө кадые колө-кө боетас зон 20 во. Омөлжык-кө лоө олөмјас, гашкө і дыржык.

*) Выл экономическеј политїка.

**) Прогресс—возө мунөм.

Коператсија да елекропикатсија — деревња лөн сотсиализмө туј.

Ужалыс јөзөс мездыны, кыпөдны ужалыс јөзлыс олөм, вөчны сотсиализм—со мыј-јылыс думажтис нем-чө-жыс Леңин. Тајө ужсө сiјө некор ез вунөдлы, быд уж сы-лөн мијанөс нуис сотсиализмлаң.

Леңин кужө вөли адзыны да кыпөдны сотсиализмө матыстчөдые уж. Сiјө вөли кужө сарјас да помещиқјас властыс вөчны строј, кытөн пондасны быдөн ужавны, быдөн лөсны өтқодөе, быдөн лөсны вокјас. Леңин индис робочөј јөзлы да јона колөма крестаналы сотсализмө туј.

Со мыј гижлис та-јылыс Леңин:

«Виқөдлө СССР (Сөветскөј Сотсиалие-тичөскөј Республикајас лөн Сојуз) план-вылад. Војвылө Вөлөгдөсең, асы в лунвылө Дон-вывса Ростовөсең, лунвы-лө Оренбургөсең да Омскөсең, војвылө Томскөсең—сiнмыд оз суз, сөщөм паекыд мујас пукалөны. Сiјө му-вылас уна-на культурнөј государство вермис төрны. Се-төн (му-вылас) олөны важ-ног (кыз му-көд јөзыс олисны сурсөво-сајын), јөзыс дикарјас-көдөсе-на, қик велөдчытөмөс. Росiјалөн пөмыд пелөсјасыс зөв јона уна-на. Мукөд деревњајасөсең көрттуја-сөз лөвас өоверстеа ылынжык. Тујас лө-көс—некытчө оз тујны; сы-вөсна мијан деревњајас јона колөмаөе олөмнас, фаб-рик-заводјасыныжыд карјасын олөмыс.

Пөчө оз-нө тащөм олөмеаңыд четчыш-тны сотсиализмөз?

да, пөчө... Сөмын өтиктор-кө вөчам.

Сiјө торыс елекропикатсија.

Стрөитам-кө ми уна рајјоннөј елек-тростантсијајас, нуөдам-кө сыөсең елек-тричөстөсө быд өиктө (деревњаө), ва-

јам-кө кыскө тырмымөн електромотор-
јас да мукөд машина—ми вермам мукөд
сікас олөмтөг локтны сотсіалізмө».

Електропикатсіјатө паскөдны, строитны став Росіја-
паста ыжыд электростантсіјајас регыдөн ҕерт оз артмы-
ны, колө сесеа-өд сы-вылө ембур.

Өдјө-кө паскалас Росіјаын електропикатсіја—өдјө і
вөчам мі сотсіалізм. Кытчөз міјан крестана оз лоны куль-
турнөјөс, кытчөз најө оз котыртчыны, мі огө вермө мунны
өдјөн сотсіалізмө. Елекрічествонас-өд оз өтө морт пон-
ды ползујтчыны, сіјө-өд уна-суре крестаналы тырмас.
Кор міјан быд керкаын јөзыс лооны грамотнөјөс, лооны
культурнөјөс; кор міјан крестана котыртчасны—сек најө
гөгөрвоасны, куцөм кокһыд лоө овны електропикатсіјаөн.
Секі најө аеныс босеасны нуөдны елекрічество, секі
электропикатсіја өдјө пондас мунны возө. Сы-вөсна Вла-
дімір Ільіч шуліс: Росіјаын-пө електропикатсіјалөн да
коператсіјалөн быдмөм, грамотнөј јөз содөм, культура
кышөдөм,—сотсіалізмлаһ мунөм. ҕерт-пө оз ков крес-
танінөс ҕергајтөмөн кышөдны олөмсө. Колө-пө крестана-
лы ҕела-вылын петкөдлыны тајө уҗыслыс буреө.

«Сіз-кө өні мі вермам шуны—коперат-
сіјалөн кыштөм—сотсіалізмлаһ мунөм».

«Государствоын властыс робочөј
јөз кын. Робочөј јөз кын-жө став пабрік-
заводыс. Сіз-кө міјанлы өтік уҗ-һин і
колө—котыртны став јөзсө коператсі-
јаө. Став јөзыс-кө пырасны коператівө—
сотсіалізмыд кокһыд жыка локтас».

Өні міјан тырмымөн һемтор-на абу. Колө быд-ногөн, ҕес-
көдчөмөн, наҙөнікөн вөчны ғырыс електропикатсіјајас,
буржык пабрікјас да заводјас—кышөдны промышленност.

Сек-жө колө велөдны став крестанасө грамота-вылө.
Колө заводітны Ленин шуөм-моз, культурнөј уҗ нуөдны.

Пырыс-пыр тајөс ҕерт оз поз вөчны. Сы-вылө ковмас
уна пөра, сіјө пөраө--НЕП-дырјі міјан мед-возза задача

луккі лөсөдны робочей јөзлые да крестаналые ас-костса олөм. Со мыј-вылө велөдіе мјанөс Ленин.

Мөдлаын—Московскөј Совет пленум-вылын 19 лунө нојабө 1922 воө—Ленин вөлі шуө:

«Вөрја кывјасын менам гаж петө шуны: көт-еекө тајө ужые јона сөкыд, көт уна локсө адзылам тајөс вөчигөн—ми поналам асыным ужөс. Сөкыд көт абу «ВЕРОВСКөј» Рөсејаые мивөчам сөтсјалиетическөј Рөсеја».

Крестана Ленин-јылые.

(Ленин-јылые лесниклөн сорни).

«Өни бытөкөс оз і веритчы. Өтик еинмөн көт сы-вылө өни віçөдлыны.

Татөн-өд, кытөн те өни, пукаліс».

Лесник өшөдіе гырҗа-вылас јуреө. Наçөникөн пондіе шуавны.

«Локтас вөлі ме-ордө, еинјаснас сералө, бытөкөнөс понді југөр керкаад пырас. Возас он і теф мыј шуны, кытчө пукөдны... да і пукөдныд вөлі оз ков—сецөм прөс-төј, сецөм варов, çик аслад вок-код».

А куцөм весел,—шуө гөтырыслы лесник,—төдан кор кө автомобилые жугалис. Вөчиг-костые пукөс сјө кылчө-помас. Зев унаөн челаф сы-динө локтисны.

—Велөдчанныд, шуас?

—Велөдчам, озлгөны челаф.

«Сереvнаад көн-кө сөрт сјөс ез төдны»—сөдтө асааныс гөтырыс.

«Куцөм топыд вөлі,—çикөç гажмис мужикыд,—он вермы шенчыны. Төда—кор-кө өтчыд локтис лым сылгөннин. Вөрын шорјас, нур. А сјө понді петтөзыс—којтан-вылө. Віçөдам асывнас локтө да еинјаснас сералө: тарөс кыјөма».

«Кыз-нө мыј сјјө виеміс?—зев нора шуө мужік, мајітчө.
Ој, Владімір Ільч, Владімір Ільч»...

Став му вивса крестаналы.

Ез кодкө мөд, сөмын Леңін вөчис та-
щөм котыр робочей јөзлые да крестана-
лые. Сіјө котырыс вөчис асемыс госу-
дарство, боетис ас-кіө квајтөд пајсө став
мусылыс. Мітөдам лоас кор-нібуџ пөра
робочей јөз да крестана боетасны став
мусө, вөчасны став му-вивса робочей
јөзлые да крестаналыс котыр.

Мед-ыжыд уж міјан—төдны Леңін-
лыс мед-ыжыд заповед-сө, сылыс бөрја
кывјассө: кыпөдны да јонмөдны Леңін-
лыс вөчөм тореө—робочей јөзлыс да
крестаналыс котырсө. Јонжыка өтлаөд-
ны крестаналыс еіктјас да робочей јөз-
лыс карјас.

Вокјас, јортјас!

Топөдө асыныд радјастө, уна со
міллон крестаналыс радјассө уна міл-
лон робочей јөз арміјакөд. Öтвылыс-кө
пондасны ужавны робочей јөз да крее-
тана, најө лооны став му-вылыныжы-
дөс. Леңін велөдөм-кузамыреөмөн да
ужалөмөн пондам лөсөдны буролөм!

Мед-жө јонжыка, мед-жө чорыджыка
став му вивса крестаналыс чуксаласны
став му вивса ужалыс јөзөс:

Став му вивса крестана да робочей

Став му-вивса крестана да робочей
јөз, өтувтчөј!

Став му вивса Крестана Советлөң
Президіум.

Москва, 22-өд лунө,
јанвар, 1924 во.

Мыҗыс виемис да кулис Леңин.

Владимир Ильичлөн важысан-нин бир ветлан ин вежөс-сяссыс пондисны чорзыны. Сижө виеомыс шусө «Артериосклерозон». Сижө быдторыс вермас лоны: унжыкыс сижө бат-мамсаңыд вужө. Владимир Ильичлөн батыс виеис-жө тајө висаннас. Сы-помыс да і кулис Владимир Ильич арөсјасө-жө. Мамыс сылөн тақикнас виеис-жө. Бат мамсаң вужөмыс сиз-кө кокнөдис виемыны Владимир Ильичлы. Сижө лөсөдис тујсө војө виеомыслы. Жур-вемон јона ужалөмыс, пыр думажтөмыс, спокој адзывтөмла, Владимир Ильичөс виеомыс нөшта-на јона личкис. Сы-вөсна сижөс регыд і боестіс виеомыд.

Виеомыс вермис лоны сиз-жө і вывти-јона ужалөмыс: Владимир Ильич-өд нем-чөжыс дугдывтөг ужаліс. Колө-өд вөлі думажтны, пыр ужавны жур вемон. Ыжыд думажтыс да жур нуөдыс мијан—Владимир Ильич—музтөдис ассыс журсө.

Мед-бөрја ударыс лоі жур вемса артеріја (бир ветлөд-лан ин сиз шусө) потөмыс. Артеріјаыслөн вежөсыс вөлөма чорыдөс. Најө здоров мортлөн нујөс, реңинка-коф. Сы-вөсна вірыс, ветлігас поткөдөма сылыс артеріјасө. Вірыс петөма бокө да і тыртөма жур вемсө (өти местати) Владимир Ильичлөн лоі удар, сыыс сижө кулі.

Владимир Ильич кулігас ез мучитчы. Артеріјасыс бир петөм-бөрын докторјас видлалісны сылыс жур-вемсө. Најө ез-нин шензыны Владимир Ильич кулөм-вылө, најө вөлі шензөны, кыз-мыј олөма Владимир Ильич тащөм журвемса бир ветлөдан инјасон. Жур вемыс-пө јона-нин виеөма, а сижө пыр лыддис газет, јуасис олөм-јылыс да нөшта вөравны-на ветлөма. Тақ вермасны смерткөд Владимир Ильич вермис сөмын.

Сижө возын некор ез воштыв ассыс сафсө, вынсө ни ебөссө.

Мијан муса велөдыеным кулис аессө жалиттөмла. Сижө дугдывтөг ужаліс, термаеис—езештыв долыштны,—езтөдлы

некор шојтчөм. Владімір Ілліч куліс
ужалыс јөзөс мездөм-вөсна.

**Партіја. Робочей јөзлөн да крестаналөн
котыр. Леңінлөн нулөм.**

Мыј-нө мі төдам Леңін-јылыс?

Мі төдам-сіјө тышкасіс помещікјаскөд да капіталі-
стјаскөд. Сіјө вөліс јуралысын, туй індысын октабса револ-
ютсіја-дырји. Сіјө нуөдіс ужалыс јөзөс жежд арміјалы
паныд. Сіјө јураліс Сөветјас государствоын. Сіјө вөчіс
робочей јөзлыс да крестаналыс котыр.

Мыјын-нө Леңныд вөлі комунист партіјаас?

Мі төдам партіја тышкасіс помещікјаскөд да капі-
талістјаскөд. Партіја јураліс, індіс туй октабса револут-
сіја-дырји. Партіја мырддіс помещікјаслыс му, вөтліс
помещікјасөс. Партіја јураліс гражданскөј война-дырји.
Партіја өні јуралө Сөветјас государствоын, лөсөдө мјан-
лыс олөм. Уна тор мі төдам комунист партіја-јылыс,
ставсө он вермы виставны. Кывјаснад он вермы виставны
став ужсө да тышсө, кодөс аслас еyllи-вылын нуис комму-
нист партіја. Комунист партіја тышкасіс пыр робочей јөз
да крестана-вөсна.

Мыј мі төдам Леңін-јылыс—сіјөс-жө мі төдам ком-
мунист партіја-јылыс. Леңін да партіја мөда-мөдкөд
көртасөмны, торјөдны најөс оз поз. Отвын најө тышка-
сісны, өшыбгајассө веекөдлісны.

Мыјөн-нө Леңиныд вөлі комунист партіјаас?

Сіјө вөлі вожд комунист партіјалөн. Сіјө вөлі туй-не-
көдысын партіјаын. Леңін вөлі паракөд-вылын капітан:
сіјө паракөдыс шусө—Р.К.П.(б). Өні Леңін абу-нын. Сіјө
куліс.

Ез ло мјан јуралыс. Но Леңиныд бур мастер-моз, оли-
гас лөсөдіс аслыс отсаеыејасөс. Кулігас Леңін уна во-
кежлө індіс мјанлы вожд-мунан-туй. Сіјө ез сөмын туйсө

міжанлы інды, сіјө вісталіс кыз колө мунны, кытөн міжанлы лоо сөкыд. Леңін індіс ва-пышқые ыжыд ізжасө, медпө мі оғо жүгөдө асыным паракөдөс. Сіјө шуіс партијалы: візө-пө робочей јөзлыс да крестаналыс котыр.

Коммунист партија кык во-һин оліс Леңінтөг. Партија пыр-на бура јуралө да індө туј Советса Республика-јас Сојузлы. Партија візө ужалыс јөзөс, назөһикөн кышөдө налыс овмөс. Партија топөдө робочей јөзлыс да крестаналыс котыр.

Ужалыс јөзлөн вожд ас-пысдыыс коліс коммунист партија котыр. Партија ез кеж Леңін туј-вылыс. Партијалыс ујсө гөгөрвоисны робочей јөз да крестана. Најө топыдҗыка котыртчөһны коммунист партија-гөгөр. Уна еуре робочей пырөһны (гіжеөһны) партијаө. Крестана котыртчөһны РКП (б)-гөгөр.

Владімір Іллыч ас-јывыс.

(Сөстөстаслы анкета. Гіжөма Владімір Іллыч Ставросіјаса X-өд коммунист партија сјезд-вылын).

Чужан во—1870.

Здоров абу—здоров.

Кушөм кывјас төдан—англијскөј, һеметскөј, омөліка прансузскөј, вывті омөла італјанскөј.

Кушөм мстасјас Росіјаыс төдан, кымын во сетөн олін—төда Поволжје, сетөн чужі, олі 17 арөсөз.

Кушөм Ставросіјаса сјезд-вылын вөвлін—став-вылас, сөмын августса 1917-өд вөса-вылын ег вөв.

Вөлін ен заграңчаһын—Уна рытив-вывса Јевропејскөј госуларствөһын. 1895, 1900, 1905, 1908-1917 војасө.

Војеннөј образованьө—Һекушөм абу. 1891 воө кончті Јурідіскеј пакултет Петроградса Уһиверсітетын.

Тенад уј 1917 воөз—гіжыс (пісател).

Кушөм спетсіальност төдан—һекушөмөс.

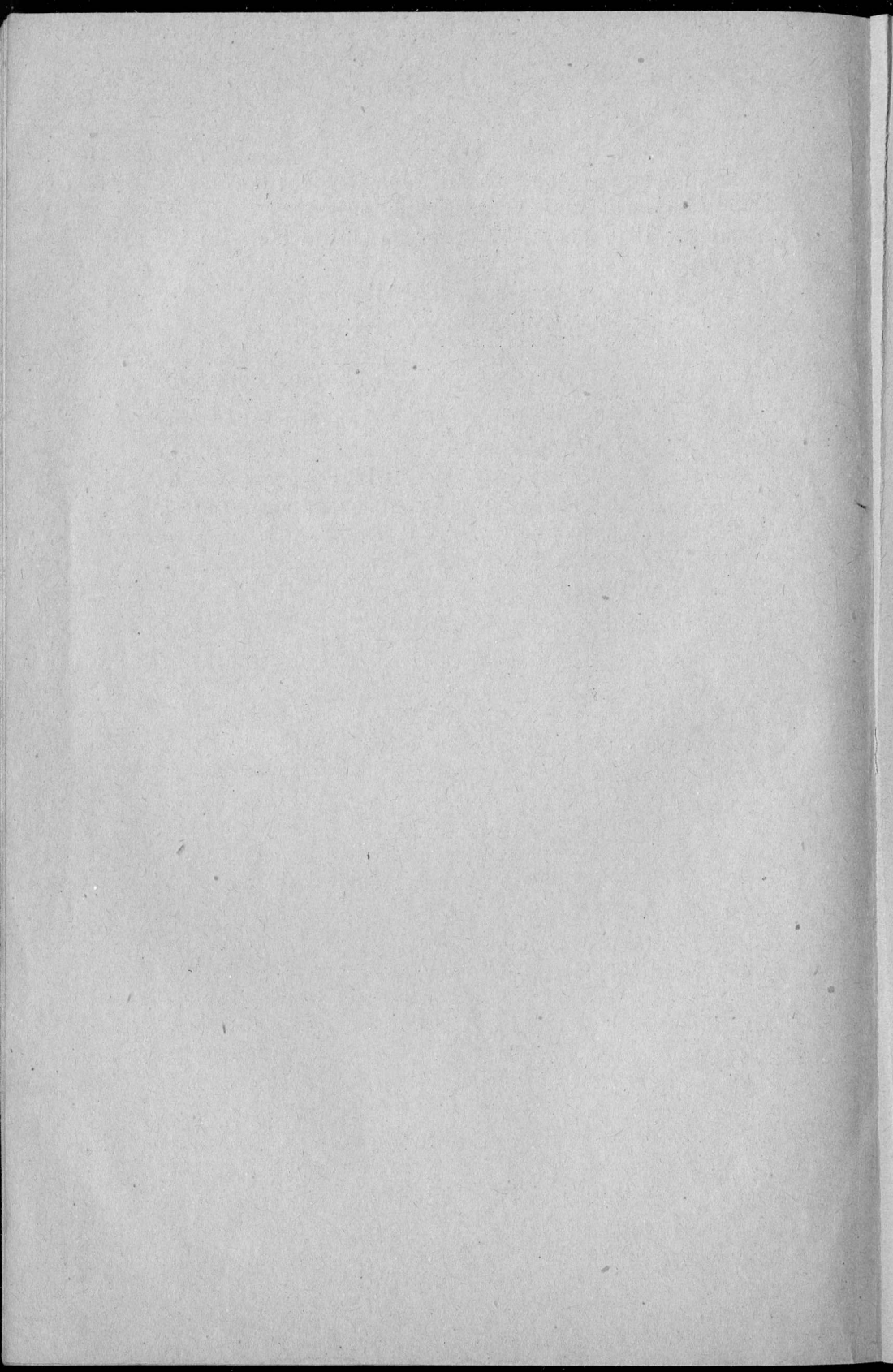
Мыј вөчлін 1917 во-бөрын—партијнөј, професіонал-

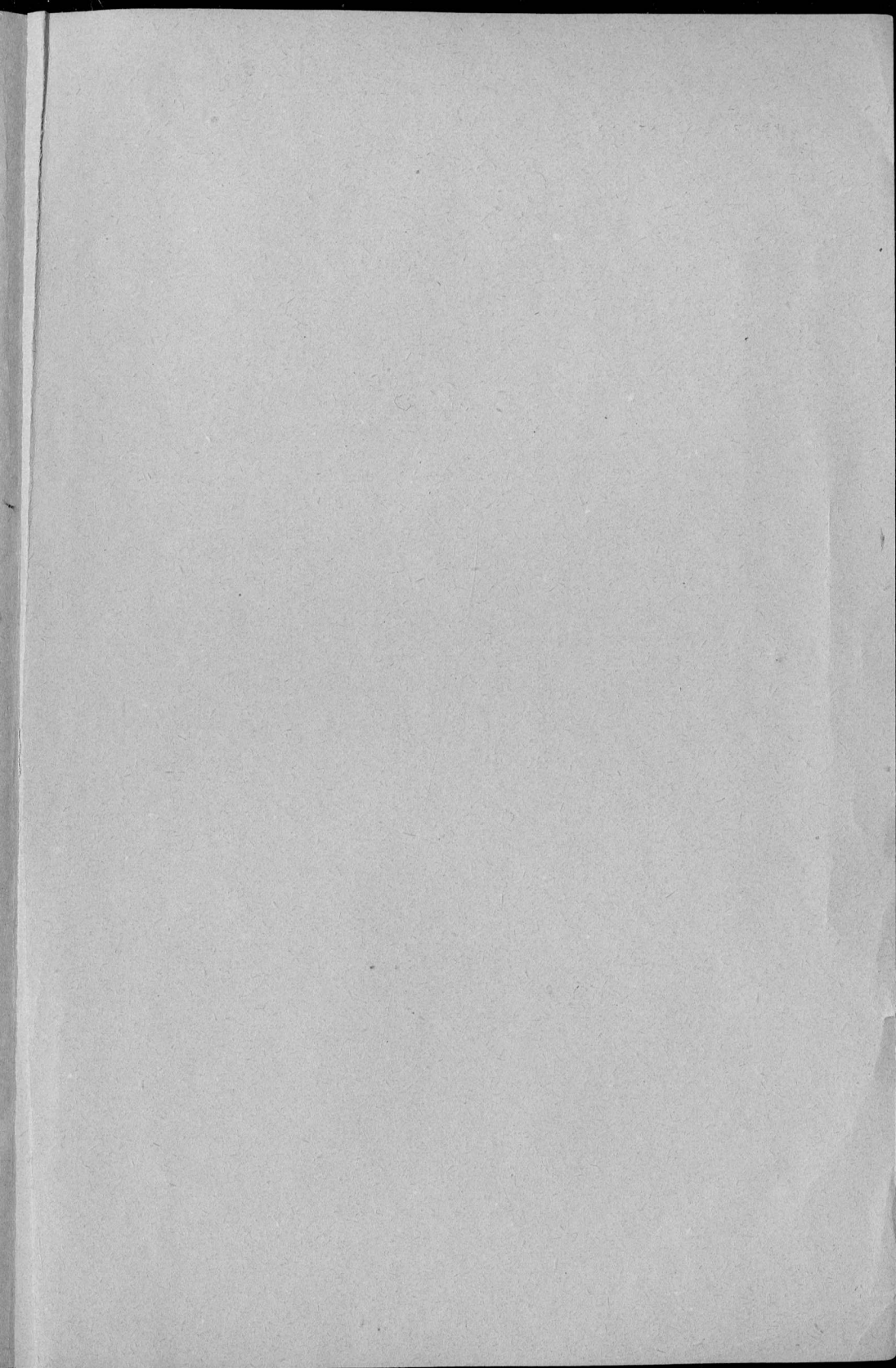
нөј, сөветскөј ужјас кыңзї, літературнөј уж.
Кушдөм сојузын өнї—журналистјас сојузын.
Тенад уж 1917 восаң—Совнаркомын да СТО-ын ју-
ралыс.
Корсаң комунїст-партеїаын—1894 восаң.
Револютсіја кышдөм уж.

Кор	Кытөн	Кушдөм котырын.
1892-1893	Самараын	Гуса сотсіал-демо-
1894-1895	Петербурдын	крат котырјасын, а
1896-1897	Турма	РСДРП*) котыртчөм-
1898-1900	Јеңїсејскөј губ-ын	бөрын сетөн шлен.
1900-1905	Загранїтсаын	.....
1905-1907	Петербурдын	.....

Инд. № 5383

* РСДРП—Росїјаса сотсіал-демократјаслөн партија; ко-
тыртчїс 1 мартө 1898 воө.

Цена 25 коп.

	Коми-3
	3-1891